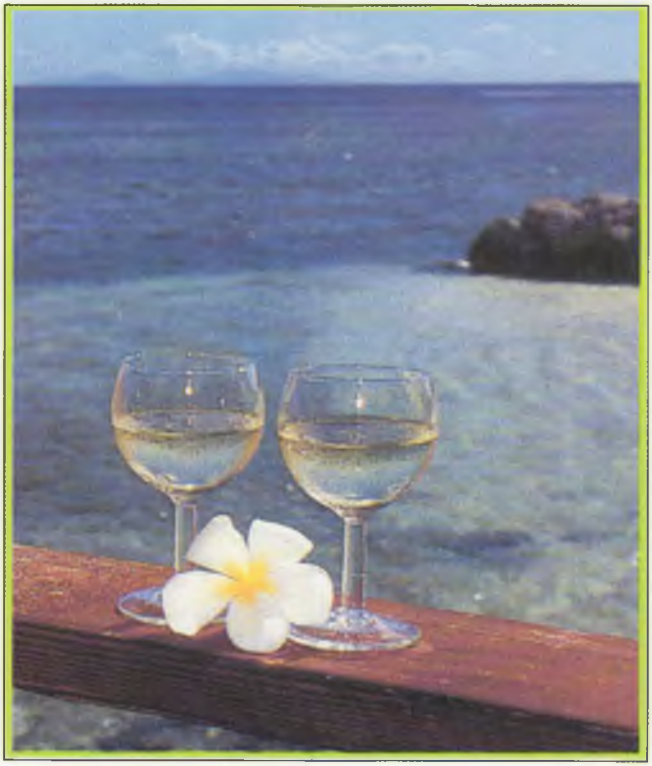
Antonio Tabucchi

UFUK ÇİZGİSİ

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren
MÜNİR H. GÖLE

Antonio Tabucchi

UFUK ÇİZGİSİ

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

1. basım: Afa
2. basım: Can

Düzelti: Mustafa Çolak
Dizgi: Gülay Altunkaynak

ISBN 975-07-0004-X
© 1986 by Antonio Tabucchi /
Antonella Antonelli Agenzia Letteraria srl /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1999)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevi'nde basıldı. (2000)
Cilt: ZE Ciltevi

Antonio Tabucchi

UFUK ÇİZGİSİ

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren
MÜNİR H. GÖLE

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 - 292 55 00 Fax: 252 72 33
web sayfamız: http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Özgün adı
Il Filo dell'Orizzonte

ANTONIO TABUCCHI'NİN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
KİTAPLARI

DAMASCENO MONTEIRO'NUN KAYIP BAŞI / *roman*
HİNT GECE MÜZİĞİ / *roman*
UFUK ÇİZGİSİ / *roman*

1943 yılında Pisa'da doğan *Antonio Tabucchi*, Sienna Üniversitesi'nde Portekiz edebiyatı dersleri vermektedir. Portekizli eşiyle birlikte Fernando Pessoa'nın eserlerini İtalyanca'ya kazandıran *Tabucchi*'nin iki çocuğu vardır. Zamanını Toscana'daki eviyle Lizbon arasında geçirir. Üniversite görevlisi olarak 'Avrupa dışı ülkelerde Avrupa kökenli kitaplıklar' projesi için Güney Amerika ve Hindistan'da birçok arşiv araştırması yapmıştır. İtalyan ve yabancı dergilerde çok sayıda eleştiri yazısı ve deneme yayınlamıştır. Birçok dile çevrilmiş başlıca eserleri şunlardır: *Piazza d'Italia* (1975), *Il Piccolo Naviglio* (1978), *Il Gioco del Rovescio* (1981), *Donna di Porto Pim* (1983), *Notturno Indiano* (1984– *Hint Gece Müziği*), *Piccoli Equivoci senza Importanza* (1985), *Il Filo dell'Orizonte* (1986– *Ufuk Çizgisi*), *Gli ultimi tre giorni di Fernando Pessoa* (1986– *Fernando Pessoa'nın Son Üç Günü, Bir Sayıklama*), *Requiem* (1991), *I Volatili del Beato Angelica* (1987), *I Dialoghi Mancati* (1988), *Un Baula Piena di Gente* (1990), *L'Angela Nera* (1991), *Sagni di Sagni* (1992).

SUNUŞ

What's Hecuba for him?

W. Shakespeare, Hamlet

Antonio Tabucchi, "Kurbanın değil, araştıranın kimliği üzerine, olmayan bir romanın hikâyesi," diye anlatıyor *Ufuk Çizgisi*'ni. Kişiliğin çizgilerini bir araya getirmek için, psikolojik ipuçlarından yararlanmaya alışkın birinin yeteneğiyle anlatılmış bir polisiye öykü bu aynı zamanda.

Adı hiç geçmeyen Cenova Kenti'nin morgunda, Spino, sınıflandırıp kaydettiği cesetlerle şefkatin, yakınlığın sınırında bir ilişki kurarken, düşünceleri de yaşamla ölüm arasında gidip gelmektedir. Bir delikanlının cesedinin getirilmesi sonucunda, ölüm üzerine arayışında, varolmanın öteki boyutunu, geçici maddeleri, önemsiz ağları da keşfetmeye başlar.

Görünüşte her şey basite indirgenmiş gibidir, anlatı yalnızca bir gizemi içerir. Her insan kendi içinde bir bilmecedir ve kendini bulgulamak istiyorsa döne döne aranması, her şeyi yeni baştan

kurması, eski defterleri karıştırması, başkalarının tanıklığına başvurması, yitik izleri sürmesi gerekir. Her olgu, her insan ilişkisi bir bilmece, sonsuz bir gizemdir. Spino, gizini açığa kavuşturmak için, kendisi de bir giz taşıyan bir başkasının, 'öteki'nin peşine düşerek kendi yazgısının izlerini sürer.

Kuşkusuz son derece kişisel arayışı, yaşamın bir parçasını oluşturan bir dizi duraktan geçer. Asıl amacı, çok önemli olup da hep başka anlamlar taşıyan nesneleri, davranışları anlamak, kendisiyle kimliği bilinmeyen delikanlının özdeşleştiği noktayı bulmaktır.

Tabucchi'de sık sık görüldüğü gibi, Spino'nunki de bir içsel arayış, nesneler arasındaki bağların dermesidir. Sonuçta, düşsel yaşamı, gerçek yaşamının bir parçasına dönüşür. Bir hafiyenin tersine Spino, soruşturmasında, ölünün kim olduğunu ve neden öldüğünü anlayabilmek için, imgelemini kullanarak, kendi üzerine sorular yöneltir, en yakını olan kişilerle ilişkilerini sorgular. Ama çözümün asla beklediği yerde karşısına çıkmayacağının bilincindedir. Kaygı dolu, kaçamak takibi, her şeyi kendinden uzaklaştırmaya, en meraklı ışığın bile ulaşamayacağı karanlık bir yere itmeye çabalar.

Tabucchi'de, her zaman gecenin içinde yitmiş birinden gelen bir ses, bir ezgi vardır, ben'de keşfedilmemiş bütün olasılıkların bir yansısı olan, yalnız ve umutsuz bu ses, sadece kendini yakarır.

M.H.G

Olmuş olmak, bir anlamda varolana kadar varolmayana da kökten ayrışık bir 'üçüncü tür'e aittir.

Vladimir Jankeleviç

1

Çekmeceyi açmak için kulbu bastırarak çevirmek gerekiyor. İşte ancak o zaman yay harekete geçer, düzenek hafif bir tık sesiyle oynar, bilyeleri yataklarında devinir, çekmeceler hafiften eğilir, küçük raylar üzerinde kayarlar. Önce cesedin ayaklarıyla karnı görünür, sonra da gövdesi ve kafası. Kimi zaman, otopsi yapılmamış vücutlarda, elleri çekerek mekanizmaya yardım etmek gerekir, çünkü bazılarının karınları şişer ve üst çekmeceye dayanarak hareketi engeller. Buna karşın otopsi yapılmış gövdeler kurumuş gibi incedirler ve bir çeşit fermuar, talaşla doldurulmuş karınlarının üzerinde uzanır. Kocaman oyuncak bebekleri, gösteri bittikten sonra süprüntü niyetine bir kenara atılan büyük kuklaları akla getirirler. Bir anlamda burası bir yaşam deposuna benzer. Kesin olarak, ortadan yitmeden önce sahne dökümtüleri, uygun bir sınıflandırma öncesi burada son bir mola verirler, çünkü ölüm nedenleri göz ardı edilemez. İşte bu yüzden bu yerde mola verirler, o da hepsini kollar, yardımcı olur. Görünen imgelerin sonsuza dek yitirildiği bu bekleme odasını yönetir, gelenlerin giriş ve çıkış tarihlerini kaydeder, sınıflandırır, numaralarını ve-

rir, bazen fotoğraflarını çeker, algılanabilir dünyayı terk etmelerine yarayan fişi doldurur, ellerine son bir gidiş bileti sıkıştırır. Son yoldaşlarıdır o, daha doğrusu soğukkanlı ve yansız, sonsal bir vasi gibidir.

Yaşayanları ölülerden ayıran mesafe gerçekten büyük müdür, diye sorar kendi kendine kimi zaman. Bu soruya ne yanıt vereceğini bilemez. Cesetlerle içli dışlı olması diyelim, bir anlamda bu mesafeyi kapatır. Cesetlerin ayak başparmaklarına düğümlü, kütük kayıt numarası taşıyan bir fişlerinin olması zorunludur, ama uzaktan uzağa varolma şekillerinden, nesneler gibi sınıflandırılmaktan nefret ettiklerine emindir. Bu yüzden, kendi kendine onlara sevimli adlar takar, bazen hiçbir şeye dayanmayan adlardır bunlar, bazen de eski bir filmdeki bir kişiyle belli belirsiz bir benzerlikleri vardır: Mae West, Profesör Unrat, Marcelino Pan y Vino. Örneğin, Marcelino, Pablito Calvo'ya benzer; yuvarlak bir yüz, kemikli dizler, siyah ve parlak perçem. On üç yaşında, kaçak işçi olarak çalıştığı inşaatın iskelesinden düşmüş. Babasının nerede olduğu bilinmiyor, annesi de Sardunya'da oturuyor ve gelmesi mümkün değil, yarın kendisine postalanacak.

Tarihi merkez diye de anılan ve düzenleme olanaklarının çoktandır incelemede olduğu kentin bu eski mahallesinde, hastaneden geriye yalnızca kayıt odası ve morg kaldı. Buna karşın yıllar da, belediye meclisleri gibi gelip geçiyor, çıkarlar dalgalanıyor ve mahalle her gün daha çok batıyor. Kaldı ki, kentin tehdit edici homurtuları başka yerlerde de yükseliyor ve uzmanların dikkatlerini 'üretken' nüfu-

sun yoğunlaştığı, dev gibi yatakhanelerin dikildiği başka semtlere çekiyor. Teknik elemanlara gereksinen binalar bu mahallededir; kimi zaman tepe, bu çirkin kakmalardan silkinmek istercesine çöker, o zaman ivedi önlemler alınır, olağanüstü krediler çıkarılır; sonra da boru hatlarını bağlamak, yollar, okullar, kreşler, ilkyardım merkezleri yapmak gerekir. Merkezdeyse, aksine, bakir can çekişme yayılır, sürüngen bir cüzam, sinsi ve acımasız çürüklükteki duvar ve evleri istila eder, bir hükmü yerine getirir gibi. Orada ihtiyarlar ve orospular, seyyar satıcılar, balıkçılar, işsiz güçsüz serseri gençler, kapı üstündeki boyası solmuş levhalarda 'Şarap-Bakkaliye-Tütün' yazısı zar zor seçilen, karanlık eski rutubetli dükkânlarında, baharat ve kurutulmuş morina balığı kokulu bakkallar yaşar. Çöpçüler pek sık uğramazlar, onlar da insanlığın bu beş para etmez döküntülerine burun kıvırır. Akşamları sokaklarda şıringaların, naylon torbaların, halkı kaldırımlara serpilmiş bakır pası renkli zehirli köftelere dokunmaması için uyaran *Pest-Control*'ün fosforlu afişinin altında bir köşede, ölü sıçanların belirsiz biçimlerinin parıldadığı görülür.

Sara, birçok kere, akşam saat onda, iş çıkışında uğrayıp onu almak için üsteledi, ama o her seferinde karşı çıktı. İnsanlardan ötürü değil; o saatte, daracık sokakta, birinci katın pencerelerindeki koruyucularının gõz kulak olduğu üç sakin orospudan başka kimse olmaz. Doğrusu, her şeyden çok geceleri kol gezen saldırgan sıçan sürüleridir çekindiği, ne kadar kocaman olabileceklerini kestirmek kolay

değildir. Sara'nın dehşete kapılacağı su götürmezdi, ama Sara bunun bilincinde değil. Bu kentte bol sıçan bulunduğu doğrudur, ama özellikle bu mahalleyi talan ederler. Spino'nun kendi kuramı var, ama bundan kimseye söz etmedi, hele Sara'ya asla. Morgun varlığının onları kışkırttığına inanıyor.

2

Cumartesi gecesi genelde *Lanterna Magica*'ya giderler. Vico dei Carbonari sırtlarında, bir köy köşesine benzer küçük bir avluda, çiftlikleri, kırları, başka bir çağı akla getiren bir sinema kulübüdür. Yukarıdan liman, açık deniz, eski bir Yahudi mahallesinin sokakçıklar labirenti, evlerle duvarlar arasına sıkışmış, başka hiçbir yerden görülemeyen, şüphe çekmeyen bir kilisenin pembe yansılı çanı görülür. Oraya varmak için solgun yazıları örten –hâlâ eskiden kalma '*Viva Coppi;* sahtekâr kanun buradan geçemez' yazısı okunuyordu– gebreotu tutamlarının istilasına uğramış viran duvarda uzun parlak demir tırabzanı kıvrılan ve zamanla basamakları çukurlaşmış bir taş merdiveni tırmanmak gerekir. Yaz akşamları, filmden sonra, küçük sokağın ucunda, bir çardağın altında, belirsiz bir duvarla çevrili, iki granit taşla bir meşe ağacının sınırladığı ufak terastaki küçük kahveye giderler. Terasta, demir ayakları yeşile boyalı dört tane yuvarlak mermer masa bulunur, üzerlerinde mermerin içine işlemiş şarap ve kahve lekeleri hiyeroglifler çizer, yorumlanacak şekiller oluştururlar; içerek, sabahlayarak, kâğıt oynayarak veya şarkı söyleyerek geçen

başka akşamların, başka müşterilere ait yakın bir geçmişin arkeologyası.

Altlarında, kentin düzensiz geometrisi, körfezdeki köylerin ışıkları, dünya uzanır. Sara, burada hâlâ ilkel bir makineyle yapılan naneli bir granita ısmarlar; alüminyumdan ufak bir kutunun içine yerleştirilmiş rendeyle topaklarını sıyırdıktan sonra havanda dövülen buz, kar gibi sıkı ve yumuşak olur. Kahvenin sahibi ayaklarını sürüyen, gözleri mor halkalı şişman bir adamdır, önüne göbeğini daha da çıkaran bir önlük bağlar, gülümseyerek kısa hava durumu tahminleri yapar durmadan: 'Yarın hava serinleyecek, rüzgâr doğudan esiyor' ya da: 'Bu sıcaklık yağmurun habercisi'. Yeli ve havayı bilmeyi onur meselesi yapar, gençliğinde denizciymiş, Amerika'ya giden bir buharlı gemiye yazılmışmış.

Sara, hava sıcak olsa bile ayaklarını altına toplar ve omuzlarını şalıyla örter, çünkü gece havası eklem yangısını uyandırır. Limana yanaşmak için bekleyen gemilerin hareketsiz ışıkları deniz olduğunu açıkça belli etmese geceyle karıştırılabilecek karanlık kitleye, denize bakar. "Yola çıkmak ne de güzel olurdu, değil mi?" der. On yıldır Sara, gitmenin, yola çıkmanın güzel olacağını tekrarlar, o da hiç değişmeksizin, günün birinde gitmeye karar vermek gerektiği yanıtını verir. Sessiz bir uzlaşmayla, bu konu üzerinde asla bu iki ayın cümlesini aşmamışlardı, buna karşın Sara'nın olanaksız yolculuklarını ne kadar düşlediğini de bilir. Bilir, çünkü Sara'nın düşlerini anlamak güç değildir. Bu düşlerde, üst güvertesinde bir şezlong bulunan bir

transatlantik ve deniz esintisinden korunmak için ekose bir battaniye vardır ve de güvertenin öte ucunda, bir İngiliz oyunu oynayan beyaz pantolonlu adamlar. Güney Amerika'ya varmak için yirmi gün gerekir, ancak hedefin hangi kent olduğu henüz belli değildir: Mar del Plata, Montevideo, Salvador de Bahia, ne önemi var, bir düş aralığında Güney Amerika ufacıktır. Sara'nın bayıldığı Mirna Loy'lu filmdeki gibi; sık kıyafetlerle gece eğlenceleri, dans ediliyor, güverte ışık taçlarıyla pırıl pırıl ve orkestra *What a night, what a moon, what a girl*'ü ya da *Por una cabeza* gibi otuzlu yılların bir tangosunu çalıyor. Sara, siyah bir gece elbisesi giymiş, omuzlarına beyaz bir eşarp atmış, çapkın kaptanın kur yapmasına ses çıkarmıyor ve nişanlısının revirden çıkıp kendisini dansa davet etmesini bekliyor. Doğal olarak, Spino nişanlısı olmanın yanı sıra, geminin doktorluğunu da üstleniyor.

Sara'nın düşü tam olarak böyle değilse bile, çok da farklı değildir. *Güney Denizleri*'ni gördükleri gün öylesine melankolik duruyordu; koluna yapışmıştı ve granitasını yudumlarken yine alamadığı diplomadan söz etmeye başladı. Yılların geçtiğini anımsatmanın yararı yok; onun yaşında, insanın yeniden okul sıralarına dönmeyi arzu etmediğini anlayamıyor mu? Ayrıca üniversite öğrenci kartı, kırtasiye, artık öğretmeni olacak eski okul arkadaşları: onun gözünde katlanılmaz bir şey bu. Hepsi boşuna, Sara üsteliyor; yaşam uzun, hatta sanıldığından daha uzun, insanın bu yaşamı harcamaya hakkı yok. O zaman da uzaklara bakmayı yeğliyor, karşılık vermiyor, konu tükensin diye susu-

yor, Sara'ya alamadığı diplomayı anımsatacak bir şeyin ortaya çıkmasını engellemek için susuyor. Yaptığından rahatsızlık duyuyor, çünkü Sara'nın neler hissettiğini anlıyor. Ama elinden ne gelir? Onların yaşında, bu kaçak âşık durumu rahatsız edici bir tuhaflıkta, ama alışkanlıklarından vazgeçmesi, birdenbire evlilik yaşantısına geçmesi güç. Ayrıca, kaçamak halli, saçma sapan konuşan ve küstah, savsak görünümlü on sekiz yaşındaki şu delikanlının babası olma düşüncesi de onu şaşkına çeviriyor. Kimi zaman okul dönüşü geçerken görüyor onu ve kendi kendine, 'Senin baban olacağım, ikinci baban,' diyor.

Bu konuyu açmaya hiç niyeti yok. Sara da bundan söz etmek istemiyor; o kendiliğinden konuşmaya başlasın istiyor. Yani Sara da konuyu açmıyor; filmlerden söz etmeyi yeğliyor; *Lanterna Magica*, Mirna Loy ve Bogart'a adanmış iki anma gösterimi düzenledi. *Body and Soul* filmini bile gösterdiler; sonsuz bir laflama konusu. Mirna Loy'un eşarplarına dikkat etmiş miydi? Hiç görmez olur mu! O kadar cart göze batıyorlardı ki; ama Bogart'ın fularları da aynı, hep ipekten ve benekli, hiç de çekilmez... bazen sanki perdeden pis kolonya ve briyantin kokusu yayılırmış gibi geliyor insana. Sara ağırbaşlılıkla, zarif bir kikirdemeyle gülüyor. Neden Virginia Mayo üzerine de bir anma gösterimi düzenlemiyorlar? Şu Bogart kadına köpekmiş gibi davranıyordu, ne kaba herif; Sara, bir motel odasında terk edilmiş, alkolden harap bir şekilde ölen Virginia Mayo'ya özel bir sevgi duyuyordu. Sırası gelmişken, limandaki şu gemi bir transatlan-

tiğe benzemiyor mu? Sara, bir yük gemisine göre fazla ışıklandırılmış olduğunu düşünüyor. O kararsız, karar veremiyor bir türlü; ama değil herhalde, şimdilerde transatlantikler kullanılmıyor pek, deniz gezileri için kullanılan birkaçı dışında hepsi kızağa çekilmiş, insanlar yolculuklarda uçaklara biniyorlar, transatlantiğe kim biner ki? Sara, 'Doğru, haklısın,' diyor, ama o, sesinden aynı kanıda olmadığını, yalnızca yazgısına boyun eğdiğini anlıyor. Bu arada, kahvenin sahibi elinde bir bez, masaların arasında dolaşarak boş masaları siliyor. Sessiz bir ileti bu; daha fazla rahatsız etmeme iyiliğini gösterirlerse, dükkânı kapattıktan sonra, gidip yatabilir, sabah sekizden beri ayakta ve yaşı göbeğinden daha ağır çekiyor. Ayrıca hava da soğudu, geceyle rutubet ve sessizlik çöktü ortalığa, sandalyelerin kolluklarında ince bir tuz tabakası görünüyor, gitseler daha iyi olacak; evet, Sara da aynı fikirde, gözleri parlıyor, heyecandan mı, yoksa sadece yorgunluktan mı olduğunu anlayamıyor. "Bu gece benimle kalmanı isterdim," diyor Sara. Bu Spino'nun da hoşuna giderdi. Ama ertesi gün onun dinlenme günü, sabahtan evine gelebilir, akşama kadar birlikte olurlar. Spino çabucak bir öğle yemeği hazırlar, mutfakta yer, bütün öğle sonrasını da yatakta geçirirler. Sara kulağına, olan olduktan sonra, bu kadar geç tanışmalarının yazık olduğunu fısıldayacak; onunla mutlu olacağından emin olduğunu; herhalde Spino da aynı duyguları paylaşıyor, ama avutmak için tersini iddia edecek; sevgili olmakla karıkoca olmak farklı şeyler, günlük yaşam aşkın en büyük düşmanıdır, aşkı mahveder.

Kahvenin sahibi, demir kepenkleri indirmeye başladı bile ve belli belirsiz bir şekilde 'iyi geceler' diye mırıldanıyor.

3

Onu gece yarısı getirdiler, cankurtaran sessizce geldi, farları kısıktı ve Spino'nun aklından hemen 'korkunç bir şey oldu' diye geçti. Uyuduğunu sanıyordu, ama artık yapılacak bir şey kalmamışçasına, aşırı bir sakinlikle dar sokağa sapan cankurtaranın motor sesini, çok açık bir şekilde işitti ve ölümün ne kadar ağır ilerlediğini ve gerçek ölçüsünü, yani acelesiz ve acımasız olduğunu anladı.

Bu saatte, gündüzleri dur durak bilmeyen kent uykudadır, dolaşım azalır, arada bir sahil yolundan geçen bir kamyonun tek başına gürültüsü duyulur; gece sessizliğinin özdeksizliğini, yalnızca batıda, ay yansılı hayalete benzer nöbetçi gibi kenti bekleyen çelik fabrikasının vızıltısı bozar. Cankurtaranın kapıları bıkkınlıkla avluda yankılandı, ardından yivli kapının açıldığını işitti ve burnuna gece serinliğinin giysiler üzerine sinen kokusu gelir gibi oldu, tıpkı içinde birilerinin uyuduğu odaların ekşimsi ve pek hoş olmayan kokusu gibi. Polisler dört kişiydiler; yüzleri dönük, siyah saçlı ve uyurgezer gibi devinen dört delikanlı, seslerini çıkarmadılar, dışarıda kalan bir beşinci adam anlaşılmaz bir şeyler kem küm etti, ama Spino duyamadı, o zaman dördü bir-

den, ne yaptıklarını bilmeyenlerin adımlarıyla çıktılar; anlamını pek kavrayamadığı, çekici ve kasvetli bir bale seyrettiği izlenimine kapıldı Spino.

Sonra sedyeye yatırdıkları cesetle geri geldiler ve her şey sessizce geçti; gövdeyi sedyeden kaldırdılar, o da onu paslanmaz çelikten masaya yatırdı, sonra kasılmış elleri açtı ve bir sargıyla çene kemiğini sıktı; bir şey sormadı, çünkü ne olduğu besbelliydi; zaten olguların sırasının ne önemi vardı? Geliş saatini kayıt defterine yazdı ve nöbetçi doktorun gelip ölümü saptaması için birinci katta çınlayan düğmeye bastı, dört delikanlı sıraya oturup sigara tüttürdüler, gören deniz kazasına uğradıklarını sanırdı, sonra doktor geldi, konuşup yazmaya koyuldu, yaralı olan ve hafifçe inleyen beşinciye döndü; Spino, acil servisteki ameliyat salonunu hazırlamaları için Yeni Hastane'yi aradı, yaralıyı hemen göndereceğini söyledi. "Burada gereçlerimiz yok," dedi onlara. "Geriye sadece morg kaldı."

Sonra, doktor servis merdiveninden çıktı ve biri hıçkırarak ağlamaya başladı, delikanlılardan biriydi, kafasına kazınmış sahneyi silmek istercesine, gözlerini ovuşturarak, 'anne' diye mırıldandı; o zaman Spino omuzlarına büyük bir bezginliğin çöktüğünü duyumsadı, çevresindekilerin bütün yorgunluğu sanki birdenbire üzerine yüklenmişti, avluya çıktı, avlunun da bıktığını anladı, bu eski hastanenin duvarları gibi, pencereleri gibi, kent ve geri kalan her şey gibi; gözlerini kaldırdı ve yıldızların da bıktıkları duygusuna kapıldı ve var olan her şey için bir istisna olsun istedi, erteleme ya da unutma gibi bir şey.

4

Bütün sabah limanda gezindi, gümrüklere ve yük limanlarına gitti. Pupasında *Liberia* yazılı paslı bir gemiden torbalar ve kasalar boşaltılıyordu. Küpeşteye yaslanmış, işçileri izleyen bir zenci başıyla işaret etti, o da selama karşılık verdi. Sonra, denizden gelen alçak bir bulut kümesi çabucak karaya ulaştı, feneri ve maçunaları sardı, onlar da sisin içinde yittiler; limana karanlık bastı ve hurda demirler parıldadı. Piazza delle Vettovaglie'yi aştı ve kenti duvarlar içine kapatan son bina bloklarının ötesindeki, tepelere kadar çıkan asansörlere vardı. Bu saatte asansörlerde kimseler yoktur, akşamüstü, insanların iş dönüşü dolarlar. Asansörü çalıştıran memur, duman karası bir üniforma giyen, bir eli tahtadan ufak tefek bir ihtiyardır, ceketinin astarında gazi nişanı taşır, tek eliyle kaldıraçları ve tramvay çanına benzeyen şu garip demir çemberi ustalıkla kullanır. Yolun ilk kısmında, asansör, funiküler gibi raylar üzerinde ilerler ve kabinin camları önünden evlerin taşıyıcı duvarları, kedilerle dolu karanlık ufak dolambaçlar, içinde leğen, paslı bisiklet, konserve kutularına ekili sardunya ve fesleğen fideleri görülen avlu parmaklıkları akıp gider-

ler. Sonra birdenbire duvarlar yok olur, sanki asansör damları delip dosdoğru gökyüzüne yönelir; bir an için insan kendini boşlukta sallanır gibi hisseder, asansörün kabloları sessizce kayar, liman ve evler aşağı doğru uzaklaşırlar, sanki tırmanış hiç sona ermeyecektir, yerçekimi saçma bir yasadır ve asansör, kentten kurtulunduğu için rahat edilen bir oyuncaktır.

Sundurmayla kaplı, bir dağ garına benzeyen küçücük bir bahçenin önünde durulur, bir ağaç gövdesine yontulmuş tahta bir sıra bile vardır, eğer denize doğru dönülmeseydi, insan kendini İsviçre'de ya da bir Alman gölünün tepelerinde sanırdı. Oradan, bir patika, Macar *trattoria*'sına gider, adı da *Ungheria*'dır zaten; sahipleri yaşlı, güzel bir kadınla durmadan homurdanıp söylenen kocasıdır. Müşterilerle tutuk bir İtalyanca konuşup aralarında Macarca dalaşan bu çift, bu zavallı şaleyi açık tutmakta kimbilir neden inat ederler. Spino ne zaman gitse içerisi bomboştur, tatlı dilli yaşlı bayan ona kaptan bey der, saçma, ama şimdiye dek hep kaptan bey demiştir.

Pencere yakınında bir masaya oturdu, gemilerin sirenlerinin yükseklerde, limanda olduğundan çok daha açık seçik işitilmesi şaşırtıcıdır, kendine bir sahan yemek, ardından da kadının Türk usulü pişirdiği ve herhalde Macaristan'daki gençliğine ait olan koca mavi porselen fincanlarla servis yaptığı bir kahve ısmarladı.

Yemekten sonra gözleri açık, başını ellerinin üzerine yaslamış, çevresinde olup biten hiçbir şeye dikkat etmeden, sanki gerçekten uyuyormuş gibi,

biraz dinlendi. Orada durup zamanın yavaş yavaş akışını dinledi, mutfak kapısının üzerindeki guguklu saatin kuşu beş kere öttü, yaşlı kadın keçeli kumaşa sarılmış bir çaydanlık getirmek için yanına geldi; küçük yudumlarla, tadını çıkara çıkara içti çayını; yaşlı adam yan masada fal bakıyordu, arada bir çekik gözlerini kırpıştırarak ona dönüyor ve çıkmayan kâğıtlara gülümsüyordu. Beraber oynamaları için çağırdı Spino'yu, birlikte bir *briscola* partisi yaptılar; ikisi de, sanki dünyanın en önemli şeyiymişçesine, sanki ne olduğunu bilmedikleri, ama kendi varlıklarının, gerçeğinden daha üstün olduğunu kestirdikleri bir olayın sonucu buna bağlıymışçasına, dikkatlerini oyuna vermişlerdi. Gün yerini gökmavisi bir alacakaranlığa bıraktı ve yaşlı kadın tezgâhın arkasındaki ışıkları yaktı, doldurulmuş iki sincabın taşıdığı, tişre abajurları sinek pislikleriyle benek benek olmuş iki lambaydı, bir liman kentinin sırtlarında bulunan bu *trattoria* için biraz saçma kaçıyorlardı.

Bu sırada, Spino, Corrado'ya telefon etti, ama adam gazetenin yazılışlerinde değildi, sonunda matbaada bulundu, telefona geldiğinde sesi biraz sinirli gibiydi. "Nerelerdeydin yahu?" diye bağırdı Corrado, makinelerin gürültüsünü bastırmak için. "Bütün gün seni aradım." Spino ona *Ungheria*'da yalnız olduğunu, gelmek isterse sevineceğini söyledi. Corrado gelemeyeceği yanıtını verdi, sesi baştan savma, belki de öfkeliydi. Gazetenin baskıya geçmek üzere olduğunu, yerel haberlerin yer aldığı sayfanın ertesi gün tüm kentin okuyacağı şu pis hikâye yüzünden resmi haber bültenine benzediğini

bahane etti. Sabahtan beri olguları baştan kurmaya çabalamış, ama bir türlü tutarlı bir şey ortaya çıkaramamıştı, olay yerine gönderdiği muhabir karmakarışık bir yorumla geri gelmiş, insanların bir şey bilmediklerini, polisin de dışarıya bir şey sızdırmamaya kararlı olduğunu söylemişti; Spino'nun izini hiç değilse biraz daha erken bulabilmiş olsaydı, kimi ayrıntıları vermesini isteyecekti, çünkü onun nöbette olduğunu biliyordu. "Adını bile söylemeye yanaşmadılar," diye noktaladı Corrado kızgınlıkla. "Tek bildiğim, üzerinde sahte belgeler bulunduğu."

Spino sesini çıkarmadı ve Corrado sakinleşti. Ahizede makinelerin, dalga gibi düzenli ve akıcı gürültüsünü işitti. "Buraya bir uğra, rica ediyorum," dedi Corrado birden yatışmış bir ses tonuyla ve Spino, kafası karıştığı zaman Corrado'nun yüzünde beliren çocuksu ifadeyi görür gibi oldu.

"Gelemem," dedi. "Kusura bakma Corrado, ama bu akşam gerçekten gelemem. Belki yarın ya da öbür gün, ben seni ararım."

"Peki öyle olsun," diye karşılık verdi Corrado. "Zaten makaleyi düzeltecek zamanım kalmadı, yalnızca adını versen yeter. O gece, kulağına çalınmadı mı kazara, birini söylerken işitmedin mi?"

Spino pencereden dışarı bakıyordu, gece bastırmıştı, bir ışık çağlayanı tepeden aşağı düşüyordu; kente inen arabaların ışıkları. Bir an için önceki geceyi düşündü ve belleğinde hiçbir anının kalmadığını fark etti, garip, aklına gelen tek şey, çocukluğunda *Aurora* Sineması'nın ilk sırasında otururken izlediği eski bir filmde, beyazperdenin sağından çıkıp kendi üzerine geldiği izlenimine kapıldığı bir

posta arabasıyla peşi sıra dörtnala at süren bir maskeli süvarinin imgesiydi, sonra arabacı tüfeğini alıyor ve perdeden gök gürültüsü gibi bir ses yankılanırken o da elleriyle gözlerini örtüyordu.

"Adına Kid diyebilirsin," dedi.

5

Gazetta del Mare'deki yazı imzalı değilse de başlığı ilk sayfada verilmişti ve yerel haberler sayfasında iki sütun kaplıyordu. İç sayfaya göre ölçülü bir uzunluktaydı. Buna karşılık, ölünün fotoğrafı vardı. Polis tarafından çekilmişti; demek Corrado, polistekini ele geçirmeyi başarmıştı; hem fotoğrafın yayınlanması soruşturmayı yürütenlerin de işine gelmiş olmalı, onlar da adamın kimliğini bulma peşindeydiler. Altyazıda *Adsız Haydut* deniliyordu.

Sara başka odalarda oyalanırken, Spino kahvaltıdan arta kalanları bir kenara çekip gazeteyi masanın üzerine yaydı. "Gördün mü?" diye seslendi Sara mutfaktan. "Kimse adamı tanımıyormuş. Ama makale Corrado'nun değil herhalde, ayrıca imza bile yok."

Makaleyi Corrado'nun yazmadığını biliyordu, parçaları bir araya getiren, birkaç ay önce büyük gürültü koparan limandaki rüşvet olayını araştıran, çok girişken, genç bir gazeteciydi. Makalenin yalnızca ortasını okudu, serserilere karşı çıkmaktan söz eden, beylik sözlerle dolu giriş bölümünü atladı.

"Geçtiğimiz gece, Arsenale Mahallesi'nin yüreğinde, Casedipinte Sokağı'ndaki bir binanın en üst katında, kentimiz son derece trajik bir kargaşaya sahne oldu. Soruşturma yapanların özenle gizledikleri bir ihbar sonucunda, Özel Tugaylar'dan beş kişi, gece yarısından az sonra, olay yerine baskın yaptı. 'Açın kapıyı, polis!' çağrısından sonra, sayıları bilinmeyen daire sakinleri, kapı arkasından birkaç el ateş açıp polislerden birini ağır yaraladılar. İki aydır kentimizde hizmet gören, yirmi altı yaşındaki polis memuru Antonio Di Nola, tehlikeli bir ameliyat geçirdi. Daha sonra, haydutlar girişin bitişiğindeki küçük bir odada barikat kurdular ve pencereden dama çıkmayı başardılar. Kaçmadan önce de (bu da kuşkusuz olayın en karanlık noktasını oluşturuyor), kendi içlerinden birinin üzerine ateş ettiler. Yaralı haydut, acil servise götürülürken Eski Hastane'ye varamadan, yolda can verdi. Adamın kimliği bilinmemektedir. Üzerindeki belgelerin sahte olduğu anlaşılmıştır. Yirmi-yirmi beş yaşlarında, kumral, sakallı, mavi gözlü, orta boylu, ince yapılı bir delikanlıdır. Bir yıldır oturduğu mahallenin sakinleri bu delikanlıyı hemen hemen hiç tanımadıklarını bildirmişlerdir. Adam kendini Carlo Noboldi diye tanıtıp öğrenci olduğunu iddia etmesine karşın, adına üniversite kayıtlarında rastlanmamıştır. Mahalle esnafına göre dürüst, kibar, alışverişlerini düzenli bir şekilde ödeyen bir delikanlıydı. İki oda ve bir tavan arasından ibaret daire, kendini yurtdışından dönen muhtaç biri diye tanıtan delikanlıyı geçtiğimiz yıl konuk eden bir dini tarikata aittir. Noboldi diye bilinen bu kişiden yalnızca

sembolik bir kira bedeli alan tarikat başrahibi, gazetecilere en ufak bir açıklamada bulunmaktan kaçınmıştır. Kentimizi yeniden asayişsizlikte birinci sıraya çıkaran bu kanlı olay, son zamanlardaki olaylarla altüst olmuş kent sakinlerinin yüreğine biraz daha korku salıyor."

Sara, arkasından yaklaşıyor ve öne eğilip başını Spino'nunkine koyarak okumaya başlıyor. Elleri Spino'nun saçlarında geziniyor, anlayış ve sevecenlik taşan bir hareket. Meçhul adamın fotoğrafına bakarak bir an duruyor, sonra ağzından kaçırdığı bir cümle, Spino'yu derinden sarsıyor. "Sakallı ve yirmi yaş genç olsan, sen olabilirdin," diyor Sara.

Spino karşılık vermiyor, sanki önemsiz bir gözlemmiş gibi.

6

Sürmeli kapının üzerinde Pasquale'den bir pusula buldu: Hemen döneceğim. Sabahları tam saat on birde, Pasquale'nin kahve içme alışkanlığı vardır. Avluda beklemek yerine, Spino, onun yanına gitmeye karar verdi, Pasquale'yi nerede bulacağını biliyordu. Güneşli bir gündü, sokaklar keyifliydi, hastaneden çıkıp loş bir sokağa saptı, sokak bir kahve terasının bulunduğu küçük bir meydana açılıyordu. Pasquale, bir masaya oturmuş, gazete okuyordu. Arkasından yanaşıp seslendiğinde irkildiğine bakılırsa adamı ürkütmüştü; sonra da yazgısına boyun eğmiş bir havayla gazetesini katlayıp yuvarlak mermer masanın üzerine bozuklukları bıraktı. Gezinir gibi sakin sakin yürüdüler, sonra Pasquale hüzünlü bir öykü olduğunu söyledi. Spino, "Doğru," diye yanıtladı; Pasquale de, "Ben, köyümde gömülmek isterim, orada, dağın eteğinde yatmak isterim," dedi.

Bir otobüs geçti ve uğultusu, söyleşilerinin sonunu örttü. Yürümenin yasak olduğu çimlerin üzerinde, gezinenlerin adımlarıyla açtığı bir patikadan küçük bir bahçeyi aştılar. Spino hastaneye gitmek istemediğini söyledi, sadece bir akrabanın, bir dos-

tun gelip gelmediğini merak ediyordu. Pasquale, usanmış bir havayla, başını iki yana salladı ve, "Ne garip bir dünya," dedi. Spino, mümkünse uzaklaşmamasını rica etti. Pasquale de ölünün akrabalarının geleceği varsa, hastaneden önce polise gidecekleri karşılığını verdi. Kavşakta, patikanın tarihi merkezin evleri arasına daldığı yerde ayrıldılar ve Spino 37 numaralı otobüsün durağına yöneldi.

Spino'nun korktuğu başına geldi. Corrado yerinde yoktu. Daha fazla bilgi almak için kendisi harekete geçmişti anlaşılan, yanında çalışan muhabirin topladığı bilgilerin onu tatmin etmediği ortadaydı. Spino bir süre, tanıdığı çehreleri selamlayarak yazıişlerinde dolandı, ama kimse ona aldırmıyordu. Havada sabırsızlık, gerginlik vardı, kendi kendine, bu trajik olayın, salonun ortamına çöktüğünü ve insanları sinirli ve hassas kıldığını söyledi. Sonra bir kapı açıldı ve bir adam elindeki kâğıdı sallayarak tankların sınırı geçtiğini haykırdı; Asya'da olanaksız bir kentin adını andı ve az sonra teleksin başına oturmuş başka bir gazeteci, meslektaşlarından birinin yanına gidip ateşkesin imzalandığını söyledi ve uzak bir kentten, muhtemelen Afrika'daki bir kentten söz etti, kuşkusuz kendi uzak Afrikası'nda gerçek, ama bir önceki kadar olanaksız başka bir kentti bu da. Spino, kendisinin durmadan düşündüğü ölüyle kimsenin ilgilenmediğini anladı, ne de olsa dünyanın dev karnında ufacık bir ölüydü, anlamsız, adsız ve geçmişsiz bir ceset, nesnelerin mimarisinde bir döküntü, bir artık. Ve bunun bilincine varırken, sanki kavrayışıyla sesleri, devinimleri askıya alan bir düğmeyi çevirmiş gibi,

makinelerle dolu bir modern salonun gürültüsü kesildi. Bu sessizlikte, ağa yakalanmış bir balık gibi çırpındığı hissine kapıldı, gövdesi istemdışı bir hareket yaptı ve eli bir masanın üzerindeki boş fincanı itti. Döşemeye çarpan fincanın çıkardığı ses, salondaki gürültüyü yeniden canlandırdı; Spino, 'ne önemi var' der gibi gülümseyen fincanın sahibinden özür dileyip dışarı çıktı.

7

"Casedipinte Sokağı ölüsünün adı hâlâ bilinmiyor." Corrado'nun makalesinin başlığı bu, adının baş harfleri sayfanın altında. Soğukkanlı ve bıkkın, beylik sözlerle dolu bir makale, soruşturmayı yürüten memurların bilirkişi raporu, her ipucunun peşinden gidildi, soruşturma ölü noktada.

Spino ister istemez ironiyi fark etti; ölü nokta. Gerçek bir ölü var ortada, diye düşünüyor, ama kimse adamın kimliğini bilemediği için yasal olarak öldüğü bile açıklanamıyor. Ortada yalnızca sık sakallı ve ince burunlu bir delikanlının cesedi var. Spino imgelem gücünü çalıştırmaya başlar. Adam, hastaneye geldiğinde ölmüştü, ama cankurtaranın içinde bir şeyler sayıklamış olması olasıdır; bir inildeme, bir yakarı, bir ad. Belki annesini çağırmıştır, doğal olarak ya da karısını, oğlunu. Bir oğlu olması mümkün, adam evli, parmağında yüzük var, kendininse eğer; tabii ki kendinin, kimse başkasının yüzüğünü takmaz.

Hayır, diyor Corrado makalesinde, cankurtaranda kimseye bir şey söylemedi, komadaydı, ölmüş sayılırdı, yaylım ateşindeki polisler tanıklık ettiler.

Spino, eline bir kalem alıp en çok ilgisini çeken cümlelerin altını çizdi.

Soruşturmayı yürütenler, fotoğrafını bütün İtalyan karakollarına gönderdiler, ama eşkâli polis dosyalarında bulunamıyor. Delikanlı bozguncu örgütlerden birine bağlı olsaydı, şöyle veya böyle arkadaşları ortaya çıkarlardı... Soruşturmanın şimdiki aşamasında, delikanlının terörist olduğunu kesinlikle söylemek olanaksızdır. Yetkili makamlar, basit bir yasadışının ya da bir suç örgütünün öç amacıyla polise telefon etmiş olabileceğini de öne sürüyorlar. Ölünün cebinde bulunan nüfus cüzdanı, Torinolu Bay I.F.'ye aittir; iki yıl önce kaybedilmiş ve kayıp yasal olarak ilan edilmiştir... Son olarak da, kapının üzerindeki küçük tabelanın garip ayrıntısı var. Söz konusu olan, herkesin uygun malzemeyle yapabileceği, plastik bir levha; üzerindeki yazı: Carlo Nobodi (dün yanlışlıkla yazdığımız gibi Noboldi değil). İngiliz 'nobody' ('kimse' y.n.) sözcüğünden alınmış bir takma ad olduğu besbelli...

Birden aklına yüzük geldi. Hastaneye telefon etti ve Pasquale'nin sesi yanıtladı.

"Yüzük hâlâ parmağında mı?"

"Kim o? Ne istiyorsunuz?"

"Benim, Spino. Yüzük hâlâ parmağında mı diye merak ettim."

"Ne yüzüğü? Ne diyorsun sen?"

"Önemi yok," diye karşılık verdi Spino. "Geliyorum."

"Kimse gelmedi mi?" diye sorar Spino.

Pasquale, başını hayır anlamında sallar ve ölünün daha kalması gerektiğini belli etmek istercesine, boyun eğmiş bir havayla gökyüzüne bakar. Yetkili makamlar, ölünün eşyalarını küçük dolapta bıraktılar, çünkü gerçek bir ipucu çıkmayacağını düşünüyorlar, inceden inceye karıştırma zahmetine bile katlanmadılar, yoksa ceplerinden birindeki bu fotoğrafı bulurlardı; Pasquale gösterir, çalışma masasının camının altına kaydırmıştır resmi; bir pul büyüklüğünde kontak bir fotoğraf bu, eski gibi görünüyor, yine de nöbetteki polis memuruna vermek gerekir, ama adam şimdi yerinde değil, sabahın yarısı buradaydı, sonra acilen çağrıldı, aynı zamanda da devriye gezen bir memur.

Düşündüğünün aksine, Spino yüzüğü çıkarmakta hiç zorlanmıyor. Ölünün elleri şişmemiş, küçük halka da parmağa göre biraz bol. Tahmin ettiği gibi, içinde bir ad ve tarih kazılı: *Pietro, 12.4.1939*. Pasquale uyuşukluğundan silkinip merak içinde yaklaşır. Ağzında bir şekerleme vardır, anlaşılmaz sözcükler mırıldanır. Spino yüzüğünü gösterir, o da soran bir ifadeyle bakar.

"Ne aranıyorsun peki?" diye fısıldar Pasquale. "Bu ölüyle niye bu kadar ilgilisin?"

8

Piazza del Parlasolo'da, çan kulesinin altından otobüse bindiler, saat sekizi gösteriyordu. Pazar günleri meydan sakindir, kimsecikler yoktur: Üç otobüs yan yana dizilmişti, motorları çalışıyor, ön camlarının arkasına iliştirilmiş bir tabela gidecekleri yönü gösteriyordu. Duvar saati sekizi çaldı ve dakik sürücü gazetesini katladı, otomatik kapıları kapayan düğmeye basıp hareket etti. Öne, sürücünün hemen yanına yerleştiler. Sara pencere kenarına oturdu. Dipteki sırada, bir grup izci vardı, sıraların ortalarına doğru pazar elbiselerini giymiş iki ihtiyar, bir de onlar.

Sara sandviç getirmişti; dizlerinin üzerine de, kapağında taş üzerine gül desenli süsleme fotoğrafı bulunan renkli bir kılavuz açmıştı: *Yöredeki Roman Kiliseleri.* Hemen hemen ıssız olan sahil yolunda ilerlediler, trafik lambaları henüz çalışmıyordu ve sürücü her kavşakta yavaşlıyordu. Çiçek pazarını geçtikten sonra, uzun dönemeçlerle hızla yükselen geniş bir yola saptılar; birkaç dakika sonra yüksekliğin yarısını aşıp kent dışına çıkmışlar, yıkıntı halinde bir su kemerinden geçiyorlardı. Birdenbire, önlerinde kırsal bölge uzanıverdi: Ağaçlık-

lar ve taraçalanmış sebze bahçeleri; mevsim dışında bile hep çiçek açmak üzere gibi duran zeytin ağaçları, akasyalar, mimozalar. Aşağıda uzanan denize ve sahile bakıyorlardı, masmaviydi her yer ve kentin içinden fark edilmeyen ince bir pus örtüsüyle kaplıydı.

Sara gözlerini kapadı, hatta biraz da kestirdi. Spino da gözleri yarı açık, kendini o sürekli sallanmaya bıraktı; izciler köyden bir durak önce, haçlı tepenin karşısında indiler, sonra otobüs köye girdi ve şosenin üzerindeki sarı şeritli dörtgen üzerine park etmek üzere meydanda manevra yaptı. Yokuşu tırmanmaya koyulmadan önce, meydandaki bir *latteria*'da bir kahve içtiler, tezgâhın arkasındaki ufak tefek kadının göze batan merakını, tapınağa nereden gidildiğini sorarak tatmin ettiler; kaba ve biraz yabanıl bir lehçeyle, çürük dişlerini açığa vurarak yanıtladı kadın; öğle yemeğini kızkardeşine ait, yemekleri güzel, fiyatları uygun bir *trattoria*'da yemelerini önerdiğini anladılar.

Kılavuzun, dik, ama manzaralı bir yokuş diye tanımladığı yoldan tırmanmayı yeğlediler, çıkarken körfez ve iç topraklar görülebiliyordu. Birden, pırnalların arasından pembe çan kulesi görünüverdi. Sara, okuldan çıkan çocukların yaptığı gibi Spino'nun eline asıldı.

Kilise önü kapak taşlıdır ve aralarında ot biter, tuğladan alçak bir duvar, uçurumla meydanın arasına set çeker. Yukarıda, ufuk engindir, bir körfezden ötekine uzanır ve denizden yükselen sert bir meltem eser. Giriş kapısının yanındaki alnaçta, taşa kazınmış bir yazıt, Tanrı'nın lutfettiği MCCCXXV

yılında, tapınakta saklanan Meryem Ana ikonunun, ayin alayıyla denize kadar taşınarak vadiye çöken korkunç vebayı yendiğini, o günden beri halkın onu körfezin koruyucusu diye kabul ettiğini belirtmektedir. Yan binadaki manastırın ilk taşı, 12 Haziran MCCCXXV yılında konmuştur ve yazıt bu olayı anmaktadır. Sara, Spino'yu dikkatle dinlemeye zorlayarak yüksek sesle kılavuzu okudu.

Güneşin altı sıcaktı, kilise önündeki alanın bir köşesinde, bin dokuz yüz on sekiz yılında, zafer savaşının noktalanmasını anmaya gelen bir piskoposun törenlerle kutlanan ziyareti sırasında dikilen, üzerinde taştan bir haç bulunan bir ayaklığın altında çimlere uzanıp sandviçlerini yediler. Ağır ağır, orada olmanın keyfini süre süre yediler ve güneş burnun arkasına dönmeye ve sahili yayınık bir ışıkla yalamaya başladığında, solda bahar ve şenlik, sağda yangın ve idam sahneleri önünde, saf alegorik bir tasarımın hâkim olduğu manzarayı aşan, beyazlara bürünmüş bir atlıyı betimleyen freskin bulunduğu sunağın arkasına düşen yan kapıdan kiliseye girdiler. Sonra, duvarlara asılı adaksal imgeleri seyrederek sahınlara saptılar. Çoğunun izleği denizdi; batan gemiler, fırtınanın yüreğinde denizcileri kurtaran mucize görünümler, ana direkleri yıkılmış, Meryem Ana'nın aracılığıyla yollarını bulan yelkenliler. Meryem Ana, halk ikonografının zevkine göre, hep ışıldayan bulutlarla sarılı, başı masmavi bir peçeyle örtülü betimlenmişti ve sağ eli dalgalarla boğuşan kayığı esirgeyen bir hareketle bulutları deliyordu. Beceriksiz eller, çerçevelerin içine bağlılık cümleleri yazmışlardı.

Sonra çan sesi yankılandı ve başrahip ikindi ayini için geldi. Duvarlara tutturulmuş levhalardaki yazıtları okuyarak günah çıkartma yerine çöktüler. Ardından, ayin giysisini çıkartmakta olan başrahibin yanına gittiler, adam onları yemekhanenin ötesinde, manastırın ıssız hücrelerinin bitişiğindeki çalışma odasına aldı. Kendisinden bir öğüt bekleyen yaşlı bir çift ya da meraklı iki turist sanmıştı onları herhalde. Çıplak odadaki küçük divanın üzerine oturmalarını rica etti; odada, divandan başka koyu renk bir masa, küçük bir org, kitaplarla dolu bir camekân vardı. Fal ve tarot kartları üzerine bir kitap masanın üzerinde duruyordu, sayfasını belirtmek için de bir kestane yaprağı araya sıkıştırılmıştı. Spino, bir ölü için geldiğini söyledi, rahip hemen anlayıp ölünün akrabası mı yoksa dostu mu olduğunu sordu. Hiçbiri, diye yanıtladı Spino, tanıdığında adam ölmüştü bile, şimdiyse bir buzlukta balık gibi saklıyorlardı, ama gömme töreni gerekiyordu. Rahip başıyla onayladı, çünkü kendince anladığını sanıyordu, belki de başkasının sözcüklerinde, kendi inançlı dindarlığını bulmaktan hoşnuttu. Ama delikanlı hakkında ne biliyordu ki? Evet, onu tanıyordu, ama kimliğine gelince, adının Carlo olduğuna inanmıştı hep, belki de gerçek adı buydu. Çalışmayı seven, yoksul olduğunu söyleyen bir delikanlıydı ve tarikat ona yardımcı olmuştu. İddia ettiği gibi Arjantin'de mi doğmuştu, bunu bilemezdi, zaten bunda kuşkulanması için bir nedeni yoktu. Manastırda kaldığı iki ay süresince bol bol kitap okumuştu ve uzun uzadıya sohbet etmişlerdi. Daha sonra, derslerinden ötürü kente yerleşmiş, tarikat

da göze batmayacak bir şekilde yardımını sürdürmüştü. Delikanlının gitmiş olmasına yeriniyordu, duru zekâlı bir gençti.

Kimi zaman rahiplerin yaptığı gibi, bekinerek Spino'nun gözlerinin içine baktı. "Neden onun hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak istiyorsunuz?" diye sordu.

"Çünkü o öldü, bense yaşıyorum," dedi Spino.

Neden böyle yanıtladığını pek bilmiyordu, ona göre tek akla yatkın cevaptı bu, çünkü gerçekte sorunun başka yanıtı yoktu. Bunun üzerine, başrahip ellerini masanın üzerinde kavuşturdu, kollarını uzatırken, beyaz gömleği elleri gibi bembeyaz bileklerini ortaya çıkardı, bir an parmakları birbirinin üzerinde oynadı.

"Bana mektup yazmıştı," dedi rahip. "Sanırım size göstermemde bir sakınca yok." Bir çekmeceyi açıp içinden mavi bir zarf çıkardı. Spino'nun her gün gözleri önünde bulunan kentten bir manzara resmi görülen kartpostalı uzattı ve Spino çocuk yazısını andıran bir yazıyla yazılmış birkaç satırı okudu. Spino, rahibe daha önce bunu başkasına gösterip göstermediğini sordu, adam da başını iki yana sallayarak şimdiye dek kimsenin ona kadar gelme zahmetine katlanmadığını belirtti. "Soruşturma yapanlara fazla bir yardımım dokunamaz," dedi. "Üstelik buraya kadar tırmanmak da çok yorucu bir iş."

Yerin güzelliği ve kilisenin tarihi üzerine biraz lafladıktan sonra Sara rahiple freskler hakkında hoş bir sohbete daldı; ikisi patavatsızca Atlı, Melek, Ölü, Asılmış Adam'dan dem vururlarken Spino yetkelerini beğeniyle izlemekle yetiniyordu; bu-

nun garip olduğunu, tarot kartlarındaki kişilere benzediklerini söyledi ve masanın üstünde duran kitabı işaret etti. "Bilmem hoşunuza gider mi, peder," dedi. "Bu kitap yaşamın garip bağdaşımlarından söz eder."

Rahip gülümseyip hoşgörüyle ona baktı "Varolmanın bütün bağdaşımlarını yalnız Tanrı bilir, ama birçok olasılık içinden kendi yolumuzu seçmek bizlere düşer," dedi. "Yalnızca bizlere." Bunları söylerken, kitabı Spino'ya doğru sürdü.

Oyun olsun diye Spino kitabı aldı ve bakmadan rastgele bir sayfasını açtı. "Sayfa kırk altı," dedi ve iskâmbil falcısıymış gibi, ağırbaşlı bir ses tonuyla ilk paragrafı okudu. Nezaket olsun diye, biri şaka yaptıktan sonra nasıl âdetse, üçü birden güldü, bir gülüşün bir vedalaşma gibi çalındığı da belliydi, böylece selamlaştılar ve rahip onları kapıya kadar geçirdi, hava kararmaktaydı, aşağı yürümek için acele ettiler, çünkü köy meydanında kalkmak üzere olduğunu haber veren otobüsün kornasını işitiyorlardı.

Sara, hoşnut bir iç çekmeyle kendini koltuğuna bıraktı ve şuh bir edayla saçlarını düzeltti. "Tatile çıkmalıyız," dedi. "Tatile gereksinimimiz var." Spino, sessizce kafa sallayıp başını koltuğun arkalığına dayadı. Sürücü içerideki ışıkları söndürdü ve otobüs, sahil yolunu aşmanın sabırsızlığı içinde çabucak köyü terk etti. Spino gözlerini kapattı ve yazgı, kitapta okuduğu cümle ve yaşamın sonsuz bağdaşımları üzerine düşünceye daldı. Yeniden açtığında, otobüs kapkara gecede dalgalanmaya başlamıştı bile ve Sara başını omzuna yaslamış uyuyordu.

9

Corrado'yu çalışma masasının arkasına sinmiş ve arada birçok işi olduğu zamanlardaki gibi somurtkan bir surat takınmış halde görünce Spino, arkadaşının birçok kez beraberce sinemada gördükleri, gazetedeki yazıişleri müdürü numarasına yattığını düşündü. Spino, pazar gezisini anlatmaya hazırlanıyordu. Bütün pazartesi günleri olduğu gibi, sabah gazetesi hemen hemen yalnızca futboldan bahsediyordu, başka da önemli haber yoktu. Corrado'ya Sara'nın belki birkaç günlüğüne tatile çıkacağını ve kendisini yanına ücretsiz özel hafiye olarak almak isterse, bunun için bulunmaz bir fırsat olduğunu söylemek isterdi.

Ama Corrado, başparmağıyla işaret parmağını kaldırarak 'iki oldu' deyince, şevki birden kaçıverdi ve kendinde konuşma cesareti bulamadan oturduğu yerde kalakaldı.

"Bu gece, polis de öldü," dedi Corrado, eliyle yanlamasına, hem eşitlik, hem de bölümün sonu anlamına çekilebilecek bir kesme işareti yaparak. Uzun bir sessizlik çöktü, sanki konuşacak konu kalmamış gibi. Corrado bir dosyayı karıştırmaya başladı. Sonra, gözlüklerini çıkardı ve sakin sakin,

"Cenazesi yarın kalkacak, ceset kışlada, içi mumlarla aydınlanmış kara bir bölmede duruyor, haber ajansları, yetkililerin başsağlığı telgraflarını dağıttılar bile." Dosyayı bir rafa bıraktı ve daktilosuna beyaz bir yaprak yerleştirdi. "Yazıyı hazırlamalıyım," dedi. "Kendim yazıyorum, başıma dert almak istemiyorum, yalnızca olguları yazacağım, varsayımlar, süslemeler falan yok."

Yazmaya koyuldu, ama Spino bir elini makinenin üstüne koydu. "Dinle Corrado," dedi. "Dün adamı tanımış olan bir rahiple konuştum, kendi eliyle yazdığı bir mektubu gösterdi bana, duyarlı bir adamdı, öykü göründüğü kadar basit değil."

Corrado bir sıçrayışta ayağa kalktı ve gidip odanın camlı kapısını kapadı. "Aha, duyarlıydı demek!" diye haykırdı, yüzü kıpkırmızı. Spino karşılık vermedi, anlamazmış gibi başını iki yana sallamakla yetindi. O zaman da Corrado ona dikkatle dinlemesini söyledi, çünkü varsayımlar yalnızca iki taneydi. İlk varsayım: Polisler geldiklerinde ölen ölmüştü bile. İşin aslı: Kid giriş kapısının yanında ölmüştü. Oysa, onu ve polisi öldüren ve içindeki altı kurşunu eksik tabanca, küçük koridorun sonunda, mutfak balkonunda bulundu. Bir ölü nasıl olur da geri geri bütün koridoru aşıp balkona çıkabilir ve tabancasını bırakabilir? İkinci varsayım: Biri, elinde tabanca, balkonda bekliyordu. Kid'in haberi vardı ya da yoktu, bilmeye imkân yok. Bir ara, polisler kapıya vurdular ve Kid sakin sakin gidip açtı. O anda, tabanca karanlıklarda peydah oldu ve Kid'in ve polislerin üzerine ateş açtı. Bu durumda ölü kimdi? Farkında olmadan tuzağa düşen

biri mi? Bile bile tuzağa düşen biri mi? Zavallı budalanın teki mi? Olayla hiçbir ilişkisi olmayan biri mi? Tedirgin edici bir tanık mı? Ya da bambaşka bir şey mi? Bütün varsayımlar olası görünüyordu. Teröristlerle mi ilgiliydi? Belki. Başka bir şey de olabilirdi; kan davası, dolandırıcılık, casusluk ya da şantaj. Kid belki de hepsinin anahtarıydı, ama masum bir kurban da olabilirdi ya da yazgının seçtiği bir adam. Bu işte Corrado'nun emin olduğu tek şey vardı; anlamaya çalışmamak en iyisiydi.

"Ama insanların ölümlerini hiçe indirgeyemezsin," dedi Spino. "Sanki iki kere ölmüş gibi olurlar."

Corrado ayağa kalkıp dostunun koluna girdi ve yavaşça kapıya doğru çekti. Sabırsız bir tavırla saati gösterdi. "Ne aranıyorsun be adam?" dedi dışarı iterken.

10

San Martino yazında, kış hemen yakında. O daha küçükken, biri böyle derdi. Ama Spino boşuna kim olduğunu anımsamaya uğraştı. Bu özdeyiş aklına, soğuk yellerle süpürülmüş peronda el sallarken ve tren dönemeçte yan yatarken geldi. Ayrıca üç günde çok şeyin olabileceğini düşündü. Kafasında bir çocuk sesi gülerek tekrarlıyordu. Üç küçük yetim! Üç küçük yetim! Yalnızca olaylarından arıtılmış heyecanları sakladığımız çok uzak bir geçmişten gelen, keskin ve kötücül, ama kendine ait olmayan bir sesti. Gardan çıkarken, alnaçtaki ışıklı duvar saatine bir göz attı ve kendi kendine, 'Yarın yeni bir gün olacak,' dedi.

Sara tatile gitti. Okul, Maggiore Gölü'ne üç günlük bir gezi düzenlemiş, Spino da ona katılmasını öğütlemişti. Duino'dan kart atmasını istedi, o da suç ortaklığıyla gülümsedi, çünkü dil sürçmesini anlamıştı. Zamanları olsaydı, bu konuda laflarlardı, eskiden sık sık Rilke'den söz ederlerdi; şimdiyse Spino, izleği bir babanın fotoğrafı olan ve bütün gün ezbere okuduğu şiiri tartışmak isterdi.

Evinde, karanlık oda diye kullandığı ufak odadan daha rahat ettiği mutfağa yerleştirdi gereçleri-

ni. Öğleden sonra yıkamaç stoku yapıp büyük bir mağazanın bahçe gereçleri bölümünden plastik bir leğen satın almıştı. Masanın üzerine kâğıt serdi ve büyütme aygıtının objektifini sonuna kadar açtı. Böylece otuza kırk santim boyunda bir dörtgen elde etti; objektifin üzerine kontak fotoğrafın tanıdık güvenilir bir fotoğrafçıda yaptırdığı negatifini yerleştirdi.

Fotoğrafın bütününü bastı, büyütme aygıtını gerektiğinden birkaç saniye fazla açık tuttu, çünkü kontak fotoğraf aşırı ışıklıydı. Yıkamacı koyduğu leğende, çizgiler güçlükle ortaya çıkıyor gibiydi, sanki dönüşü olmayan uzak bir gerçek, canlandırılmaya tereddüt ediyordu, sanki yabancı ve yersiz gözlerin hakaretine uğramayı, artık kendinin olmayan bir bağlamda uyandırılmayı reddediyordu. Bu aile grubunun, yabancı bir yerde ve artık kendilerine ait olmayan bir çağda, bir yabancının merakını gidermek için, imgeler sahnesinde sergilenmeyi reddettiğini sezdi. Aynı zamanda, hayaletleri çağırdığını, kimyanın iğrenç hileleriyle onlardan, zamanın bir fotoğrafçısının aracılığıyla verdikleri bu pozla, masum kurbanları olarak benimsedikleri ikircil, zoraki bir suç ortaklığı koparmaya çalıştığını anladı. Şipşak fotoğrafların şüpheli erdemi! Gülümsüyorlar. Şimdi bu gülümseme ona yönelik, isteseler de istemeseler de. Yaşamlarının benzersiz bir ânı şimdi ona ait, zamanın içinde genleştirilmiş ve hep kendine eş; mutfakta gerili bir ipe asılmış, damla damla akarken, keyfince bakabilir ona. Büyütme aygıtının aşırı şişirdiği bir sıyrık gövdelerini ve manzaralarını çaprazlama kesiyor. Bir tırnağın

istemdışı çiziği mi, nesnelerin kaçınılmaz yıpranması mı, bu yüzlerle birlikte bir cepte, bir çekmecede oturan, madeni bir şeyin (anahtar, saat, çakmak) bıraktığı daha yeni bir iz mi? Yoksa bu geçmişi yok etmeyi arzu eden bir elin bile bile çizdiği bir işaret mi? Her neyse, bu geçmiş şimdi başka bir şimdide varlığını sürdürüyor, tüm isteksizliğine karşın kendini incelenmeye sunuyor. Sade bir dış mahalle verandası, basamaklar taştan, cılız bir sarmaşık kirişin çevresine dolanmış ve solgun çanlarını açmış; yaz olmalı, göz kamaştırıcı bir ışık kestiriliyor ve insanlar hafif giysilere bürünmüş. Adamın yüzünde bir şaşkınlık, aynı zamanda da uyuşukluk ifadesi var. Üstünde kolları sıvalı beyaz gömleği, mermerden yuvarlak bir masanın arkasına oturmuş, önünde katlanmış bir gazete ve cam bir ibrik. Okuyordu kuşkusuz, aniden fotoğrafçının sesini duyunca başını kaldırmış olmalı. Anne, eşiği yeni geçmiş, farkına bile varmadan, fotoğrafa girmiş. Avurtları çökük bir yüzü var, beline de çiçekli küçük bir önlük bağlamış. Hâlâ genç olduğu belli, ama gençliği, geçmiş gibi görünüyor. İki çocuk bir basamağa oturmuş, iki yabancı gibi, birbirlerinden uzak duruyorlar. Küçük kızın güneşten solmuş iki örgüsü var, selüloit çerçeveli numaralı gözlük takıyor, ayağına da tahta çarık giymiş. Kucağında kumaştan bir bebeği sıkı sıkı tutuyor. Oğlan kısa pantolon ve sandalet giymiş. Dirsekleri dizlerinin üzerinde, çenesi de avuçlarının içinde. Yüzü yuvarlak; saçları lüleli, dizleri kirli. Bir sapanın çatalı pantolonunun bir cebinden çıkıyor. Gözleriyle bir hayaleti, ötekilerin görmediği bir olayı

izler gibi, dosdoğru ileriye bakıyor. Gözbebeklerinin yanılgıya yer bırakmaksızın belli ettiği gibi, bakışı hafifçe yukarıya yönelik. Belki bir buluta, belki de bir ağacın yapraklarına bakıyor. Sağ köşede, bahçenin ötesinde, üzerine verandanın gölgesi düşen döşeme taşlı küçük bir sokakta, tostop olmuş bir köpeğin gövdesi seçiliyor. Fotoğrafçı onun varlığının farkına varmamış ve rastlantı sonucu almış, kafasını da fotoğrafın dışında bırakmış. Kara benekli *fox-terrier*'ye benzeyen, ama kuşkusuz kırma, küçük bir köpek.

Tanımadığı yüzleri gösteren bu sıradan resimde onu kaygılandıran bir şey var; bir şey çözülmeye yanaşmıyor sanki; gizli bir im, görünüşte anlamsız, ama çok önemli olduğunu kestirdiği bir öğe. Nihayet bir ayrıntı dikkatini çekiyor da resme yaklaşıyor. Adamın önüne konmuş iki katlı gazeteden bir sözcük seçiliyor ibriğin camı arkasından, suyun tersine çevirerek yansıttığı: *Sur*. Heyecanlandığını hissediyor ve kendi kendine, "Arjantin, Arjantin'deyiz, neden heyecanlanıyorum? Arjantin de nereden çıktı?" diyor. Ama artık oğlanın gözlerinin nereye takıldığını biliyor. Fotoğrafçının arkasında, yeşilliklerle çevrili, pembe beyaz bir konak dikiliyor. Çocuk kepenkleri kapalı bir pencereye bakıyor, çünkü bu kepenkler ağır ağır açılabilirler, o zaman da...

O zaman ne olur? Neden bu öyküyü uyduruyor? Düşleyip de anı süsü verdiği nedir? Ama, tam o anda, ta içinden gerçek ve son derece belirgin bir çocuk sesi çağırıyor: "Peksimet! Peksimet!" Peksimet bir köpeğin adı, başka türlü de olamaz.

11

Via della Salita Vecchia Tepeleri'ne varıldığında, kentin toprakların içinde gözden yittiği görülür; kent, yukarıdaki toprak tabyalara bakmakla asla kestirilemeyecek çetin bir yaylaya sere serpe uzanır. Beton dalgası bu tepelere kadar ulaşamamıştır, savaş sırasında bombaların hışmından korunmuş yirmili yılların binaları hâlâ ayakta; zamanın akışının bir anlamda soylu kıldığı, oynak ve küçük kentsoylu *déco* biçemindeki küçük villalar. Bunlar, kırsal kesimdeymişçesine, duvar ve küçük bahçelerle ve çitlerin yakınındaki sarı saz tutamlarıyla çevrili daha sade küçük evlerle yan yanadırlar. Ana caddenin iki yanında, birbirlerine sokulmuş, iki katlı, tuğladan bir dış merdivenle ve küçük pencerelerle donanmış, aynı biçemde evler sıralanmıştır. Faşizm döneminde inşa edilmiş, bütün bölgeye belediye çalışanlarına, memurlara ve küçük zanaatkârlara yönelik bir mahalle olacak şekilde düzen verilmişti. Burası, o dönemin ve o dünyanın dekorunu ve hüznünü saklamaktadır. Buna karşın, bu manzarada bir yumuşaklık vardır; çeşmeli küçük bir meydan, çiçeklikler ve paslı birkaç salıncak, ellerinde zembilleri, sohbet eden iki yaşlı kadının

oturduğu bir sıra. Yoksulluğun ve devinimsizliğin izini taşıyan bu yumuşaklık, mahalleyi neredeyse inanılmaz kılmaktadır; o da aynı olanaksızlıkta, belki de var olmayan bir şeyin peşindeydi. Telefon rehberinde şu satırlar yer almıştı: *F. Poerio, Terzi, Cadorna Sk. 15*. Ölünün ceketi, dirsekleri deri yamalı ve tvid kumaştan, on, hatta on beş yıllıktı; bir ipucu olmak için fazla anlamsız. Üstelik, aynı terzi olduğunu kim bilebilirdi, herhalde İtalya'nın birçok başka kentinde terzilik yapan başka Poeriolar da olabilirdi.

Yine de R. Cadorna Sokağı'na tırmanır, iki yanında ıhlamur ağaçları ve iki katlı küçük evler dizili dar bir yol, geçmişte kalmış bir refahı çağrıştırıyor, içlerinde duvarları ve kepenkleri boyaya gereksinenlerin minnacık bahçelerinde boş vermişlik işaretleri görülüyor, kimi pencerelerin altında da kuru çamaşırlar asılı. On beş numaranın önünde, üzerine yabanıl sarmaşıkların dolandığı, dövme demirden bir parmaklık var. Girişte, biçimi belli belirsiz Doğu'yu esinleyen, yine dövme demirden yapılmış bir kapı sundurması bulunuyor. Camdan bir levhada *Terzi Poerio* yazmaktadır: Aslında altın renkli harfler, eski bir ayna gibi kazınmış ve leke içinde.

Bay Poerio'nun gülümsemesi sevimlidir, kalın camlı gözlükleri de gözlerini ufaltarak uzak bir görünüm verir. Sarsılmaz bir yürek temizliğinin ardına gizlenmiştir sanki; yaşından ve de geçmişe ait olduğu kesinliğinden ileri gelse gerek. Camlı kapı, dar pencereli, gülkurusu duvar kâğıdı kaplı geniş bir odaya açılır; tavanda da asma dallarını betimle-

yen silmeler boydan boya uzanır. Eşyalar kullanım amacına uygundur: XIX. yüzyıldan küçük bir divan, hasır bir Viyana taburesi, bir köşede de bir terzi masası. Ayrıca da gelişigüzel yerleştirilmiş, odanın her yanına dağılmış mankenler, kazığa geçirilmiş dik büstler. Spino, bir an için kendini Bay Poerio'nun müşterilerinin huzurunda hisseder, zamanı geçmiş bunca varlık, zorunluluk sonucu mankenlere dönüşmüştür. Bazıları gerçekten insanları andırmaktadır, büstlerinin üstünde, açık kahveye çalan pembe alçıdan yüzler vardır, pul pul olmuş boya, elmacık kemikleri ve burun üzerinde alçının beyazını açığa çıkarır. Çeneleri köşeli, favorileri kısa adamlardır bunlar; alçı, briyantinli saçlar, ince dudaklar ve ölgün gözler şekillendirmiştir. Bay Poerio, bir model seçmesi için çeşitli kataloglar gösterir. Altmışlı yılların kataloglarına benzerler, pantolonlar dar, ceket yakaları sivridir. En az gülünç, fazla dikkat çekmeyen bir model üzerinde durur, sonra da ölünün ceketini bir mankenin sırtına geçiriverir ve terziye gösterir. Bir benzerini dikebilir mi? Bu ceket hakkında ne düşünüyor? Bay Poerio düşünür, kararsızdır, suratını buruşturur. "Spor bir ceket bu," der biraz kuşkulu. "Sizi tatmin eder mi bilmiyorum." Aynı fikirdedir, ama bu ceketin kesimi öylesine kusursuzdur ki; kentte giymesi aykırı düşmeyebilir. İç ceplerden birinin üzerine dikilmiş etiketi gösterir, Bay Poerio anında tanır, kendi markasıdır, ama ceketi anımsamaz, eski bir cekettir, yaşamı boyunca o kadar çok dikmiştir ki...

Spino, bunun farkında olduğunu söyler; ama biraz çaba sarf etse anımsayabilir mi, faturasını bulabilir mi?.. Eski bir hesap defterinde belki? Bay Poerio belleğini zorlar, ceketinin eteğini baş parmağıyla işaret parmağı arasına alıp kumaşı buruşturur, düşüncelidir. Kesin olan bir şey varsa, bu ceketi bin dokuz yüz altmışta diktiğidir, ufak bir kumaş parçasından çıkmıştır, parça kumaşı çok iyi anımsamaktadır, çok ucuza kapatmıştı, çünkü satıcı bir an önce elden çıkarmaya can atıyordu. Bay Poerio birden kuşkulanmaya başlar, ondan ne istendiğini merak eder. "Polis misiniz siz?" diye sorar. Hemen sakınımlı bir tavır takınmıştır, başına bir dert geleceğinden çekindiği kesindir.

Spino, adamın içini rahatlatmaya çalışır; korkulacak bir şey yoktur, gerçekten bir elbise diktirmek istemektedir, ayrıca hemen bir peşin ödeme yapmaya hazırdır; sonra da tuhaf bir açıklama geveler. Açıklaması karmaşıktır ve bay Poerio'nun kanmış gibi bir hali hiç yoktur; yine de olabildiğince yardım etmek niyetindedir; eski müşterileriyle ilgili arşivler tutmuştur, ama şüphesiz çoğu ölmüştür artık; doğrusu sekiz yıl önce, kalfalarını işten çıkardıktan sonra dükkânı kapatmış ve emekliye ayrılmıştır, terzihaneyi tutmanın bir nedeni kalmamıştı.

"Evet, bakalım şimdi..." diye fısıldar makbuzları karıştırırken. "Bunun tarihi bin dokuz yüz elli dokuz, ama bin dokuz yüz altmıştan birkaç siparişi de içeriyor..." Koçanları burnundan on santim ötede tutarak dikkatle okur, gözlüklerini çıkardığı için gözleri bir çocuğunkileri andırmaktadır. 'Gali-

ba bu,' diye bildirir kendinden hoşnut, '*gerçek tweed* ceket, başkası olamaz.' Bir an susar. "Faldini Guglielmo, muhasebeci, Tirrenica, Via Della Dogana, 15 *kırmızı*." Gözlerini kâğıtlarından kaldırıp gözlüklerini takar. Spino'ya dönüp ona ceket dikecek durumda olmadığını söyler. Gözleri o kadar bozuktur ki, ipliği iğneye geçirmekten bile acizdir. Ayrıca, bugün giyilen modellerden birini yapmak da elinden gelmez.

12

Muhasebeci Faldini onu tozlu bir yazıhanede kabul eder; karanlık bir koridora bakan camlı kapıya asılı cilası kaçmış bir tabelanın üzerinde, '*Tirrenica İthalat İhracat*' yazmaktadır. Pencereden; limandaki maçunalar, sacdan bir hangar ve yağlı yansılar saçan suyun üzerinde sallanan bir yedme gemisi görülür. Muhasebeci Faldini'nin, yaşamı boyunca maçuna ve konteynerlere bakarak uzak diyarlara mektup yazmış gibi bir hali vardır. Masasının üzeri, bir camın altına yerleştirilmiş kartpostallarla kaplıdır ve arkasındaki renkleri canlı takvim, Yunanistan'da tatili över. Adamın dingin bir görünümü, nemli koca gözleri ve zamanında moda olan alabros kesilmiş kır saçları vardır. Eski ceketini görmenin onu hayrete düşürdüğü bellidir, kaybedeli o kadar uzun zaman olmuştur ki, kaç yıl olduğunu söyleyemez, yirmi yıl belki.

"Gerçekten kayıp mı ettiniz?"

Muhasebeci Faldini, masasında duran bir kurşun kalemle oynar, yedme gemisi dümen suyunda mavimsi lekeler bırakarak pencerenin çerçevesine girmiştir. Söylemesi güç, bilmiyor, daha doğrusu bilmediğini sanıyor, diyelim ki kaybolmuştur, ona

öyle gelmektedir. Uzak bir siren sesi limandan yükselir, muhasebeci Faldini karşısındakini merakla inceler, şimdi ne olup bittiğini sormaktadır kendi kendine, eski ceketiyle karşısındaki adam arasında ne gibi bir bağıntı vardır, lafı nereye getirmek niyetindedir. Spino'ya inandırıcı olmak öylesine güç gelmektedir ki, zaten canı da inandırıcı olmayı istememektedir. Muhasebeci Faldini dingin bir tavırla ona bakar; önünde açık duran hesap defterinde, insanların başka türlü insan oldukları Semerkant gibi düş kentlerinden dem vuran sayılar olduğu kesindir. Spino, ona gerçeği ya da gerçeğe yakın bir şey söylemesi gerektiğini hisseder; işte böyle, işin aslı bu. Muhasebeci Faldini anlayabilir mi? Belki. En azından neden söz edildiğini kafasında canlandırabilir, yerleşik birine ait kendi düşlerini de aynı şekilde kafasında canlandırmıyor mu ki! Ne önemi var, evet, anımsıyor, elli dokuzdaydı ya da altmışta, ceketini hep oraya, şimdi de ceketinin durduğu, kapı arkasındaki askılığa asardı, yazıhane değişmedi, tıpatıp aynı. Belirsiz bir hareket yapıyor; anılarında değişen tek şey kendisidir, asla Semerkant'a gidemeyecek genç muhasebeci Faldini. Bir de ağır işlere koşan bir adam, bir çeşit kahya vardı, sık sık yazıhaneye geliyordu, her şeyle uğraşıyordu, bu işi yapıyorsa hayatını kazanmak içindi, ama önceleri gümrükte çalışıyordu doğru anımsıyorsa, neden işinden olduğunu pek anımsamıyor, başına ne olduğunu bilmediği büyük bir felaket gelmişti, suskun ve nazik bir adamdı, belki de hastaydı, işine uygun biri değildi; adı Fortunato'ydu, bazen adlar ironi dolu olurlar, ama herkes ona

Cordoba derdi, soyadını anımsamıyorum, herkes ona Cordoba derdi, çünkü Arjantin'de ya da Güney Amerika'da bir yerde yaşamıştı, evet, karısı Arjantin'de ölmüştü, o da oğluyla, küçük bir çocukla İtalya'ya dönmüştü; ağzını açtı mı oğlundan söz ederdi, kentte akrabası yoktu ve oğlunu bir okula yazdırmıştı, yani tam anlamıyla okul sayılmazdı, evde kalmış bir kızın açtığı, birkaç çocuğu barındıran bir çeşit yoksul bir yatılı özel okuldu, nerede olduğunu bilmiyordu, Santo Stefano Kilisesi yakınlarındaydı galiba, çocuğun adı Carlito'ydu, Cordoba hep Carlito'dan söz ederdi.

Yan odalardan birinde telefon çalar. Muhasebeci Faldini, biraz şaşkın, yeniden bugüne döner, kaygılı bir ifadeyle bir kapıya, bir önündeki deftere bakar: Spino'nun biraz da utanma ve sıkılma sezdiği bakışı, sabah çabuk geçiyor der gibidir. Peki, bir soru daha, sonra hemen gidecektir, bir an şu fotoğrafa bakmayı kabul eder mi, şu verandanın altında oturan adam Cordoba olabilir mi? Anımsıyor mu? Ya oğlan? Muhasebeci Faldini incelikli fotoğrafı baş parmağıyla işaret parmağı arasına alır, yüzünden uzaklaştırır, hipermetroptur; hayır, der, Cordoba değil, ama ne garip ona çok benziyor, kardeşi olabilir, ama Cordoba'nın kardeşi var mıdır, bilemiyor; oğlana gelince, Carlito'yu hiç görmemiştir.

Muhasebeci Faldini, artık sinirli sinirli kalemiyle oynamaktadır, düşüneli görünür. İşte bir yanlış anlama olmasını istemez; nesneler; nesneler her zaman öylesine eğretidirler ki, yer değiştirip dururlar, belleğimizi bile çarpıtırlar. Nasıl da daha önce aklına gelmemişti? Her neyse, şimdi çok iyi

anımsamaktadır, bu ceketi Cordoba'ya armağan etmişti, günün birinde ona verdi, hep kötü giyinirdi çünkü, ama Cordoba saygıdeğer bir adamdı.

13

"Bütün bu kedilerle beraber yaşadığım için bana deli kadın derler, bana ne. Demir parmaklık için gelmediniz mi? Evin önündeki demir parmaklığı baştan aşağı boyatmam gerekti, çünkü belediyenin bir kamyoneti manevra yaparken göçertmişti, epey zaman geçti. Siz daha iyi bilirsiniz, değil mi? Her neyse; tabii Carlito'yu anımsıyorum. Ama fotoğraftakiyle aynı çocuk olduğundan emin değilim, bakın, buradaki Carlito'ya göre çok sarışın, ayrıca insan böyle şeylerden asla emin olamaz. Benim yanımda kalan Carlito neşeli bir çocuktu, küçük hayvanları severdi; eşekarılarını, karıncaları, ateşböceklerini, yeşil ve sarı tırtılları, hani şu patlak gözlü az tüylü olanları..."

Dizlerinin üzerinde yumak olmuş kedi gerinip bir sıçrayışta gider. Kadın da ayağa kalkar; fotoğrafları saklamıştır, asla bir şey atmaz, nesneleri saklamayı sever, bir çekmeceyi açıp içinden küçük kutular, kurdeleler, bir tespih, sedef kapaklı bir albüm çıkarır. Birlikte bakmayı önerir, iki kişi daha iyi görür. Albümde; kaba mukavva tırabzana dirseklerini dayamış, ayaklarının yanı başında fotoğrafçının mührüyle asık suratlı adamların sararmış

fotoğrafları vardır; ayrıca yanlamasına bir ithaf yazmış, yüzünden mutsuzluk akan bir piyade, bin dokuz yüz on sekizde bir Vittorio Veneto manzarası, hasır bir koltuğa oturmuş ihtiyar bir kadın, Floransa'nın faytonları, bir kilise, çok uzaktan çekilmiş bir aile fotoğrafı, ellerini kavuşturmuş, beyaz eldivenli bir kız çocuğunun Kudas Ayini hatırası. Birkaç sayfa boştur, ardından ablak bakışlı bir köpek ve üzerinde bir kadın elinin *bir yaz kokusu* diye yazdığı panjurlu bir ev. Son sayfada, küçük bir avluda boy sırasına girmiş bir grup çocuk, ilk sıradakiler çömelmiş, ikinci sıradakiler ayakta, arka sıradakiler de en uzunları, herhalde bir peykenin üzerine çıkarılmışlar. Spino sayar, yirmi dört çocuk; sağ taraflarında ellerini kavuşturmuş, o zamanın Bayan Elvira'sı dikilmektedir, ama pek farklı değildir. İnsanın, tanıdığını iddia edemeyeceği kadar objektiften uzakta durmuşlardır; aradığı imgeye biraz olsun tek benzeyen, ilk sıradaki ufak tefek sarışın bir çocuktur, aynı duruş biçimi, çenesi eline yaslı, dirsek dizin üzerinde, ama kimliğini saptamak gerçekten olanaksız.

Bayan Elvira, bu oğlanın babasını ansıyor mu? Hayır, ansımıyor, yalnızca öldüğünü biliyor, annesi gibi, geriye bir amcası kalmıştı, ama adının Carlito olduğundan emin mi? Galiba Carlino'ydu, ama bu bir şeyi değiştirmez, çok neşeli bir çocuktu, küçük hayvanatları severdi, eşekarılarını, karıncaları, ateşböceklerini, yeşil ve sarı tırtılları...

İşte yine hiçin arayışında başıboş dolaşıyor, bu dar sokağın duvarları ona bir türlü elde edemediği

bir ödülün sözünü verir gibi görünüyorlar, boş hanelerden ve tuzaklardan oluşan bir kaz oyunu güzergâhı çizer gibiler, içinde de, zarın, her şeye anlam verecek numaranın üzerinde durmasını umarak gezinen kendisi. Bu arada da, gözünün önünde, seyre daldığı deniz var, üzerinde de gezinen gemiler, martılar, bulutlar.

14

Kimi günler, kentin gizli güzelliği ortaya çıkar gibi olur; örneğin, açık havalarda veya rüzgârlı günlerde, *libeccio*'dan önce esen serin yel, bayrak gibi şaklayarak sokakları süpürürken. O zaman, evler ve çan kuleleri aşırı gerçek bir görünüme bürünür, kontrastlı bir fotoğraf gibi aşırı net hatlar, ışık ve gölge gururla çatışır, birbirlerine girmeden, gölge lekeleri ve göz kamaştırıcı aydınlıklardan, dar sokak ve küçük meydanlardan, siyah ve beyaz satranç tahtaları oluşturarak.

Bir zamanlar, işsiz güçsüz kaldığında, eski iç limanda gezinmek için böylesine günleri seçerdi, kente dönmek için dalgakıran boyundaki kullanılmayan rayları arşınlarken o dönemi anımsıyor. Çevre yolunun tünellerinden dolaşan otobüse binebilir, ama iç limanı ve iskelelerin büküntülerini izlemeyi yeğliyor, çocukluğunda, gövdesi boyunca lastikler asılı mavnalardan denize dalışları, anısı belleğinde bir yara izi gibi yer eden yoksul yazları anımsatan şu kaba demir görünümleri arasında tembellik etmeyi arzuluyor.

Bir zamanlar yolcu gemilerinin onarıldığı kızak havuzunda, yamacına yatmış bir İsveç gemisi-

nin çatısını gördü; adı *Ulla*'ydı ve tuhaftır ya, sarı harfler, boyanın üzerinde kocaman kahverengi lekeler bırakarak, gemiyi kırıp geçiren yangından kurtulmayı başarmıştı. Yok olmak üzere olan bu kalın derilinin, her zaman iç limanın bu köşesinde durduğu izlenimine kapıldı. Daha ileride, viran bir telefon kulübesi buldu ve haber vermek için Corrado'yu aramayı geçirdi kafasından, zaten ona bilgi vermesi doğru bir davranıştı, bir anlamda bu karşılaşmayı ona borçluydu.

"Corrado," dedi, "benim; adamla konuşmayı başardım."

"Nerelerdesin, neden kayboldun böyle?"

"Kaybolmadım, iç limandayım, kaygılanma."

"Sara seni aradı, buraya not bıraktı, geziyi üç gün uzattıklarını söyledi, İsviçre'ye gidiyorlarmış."

Bir süredir kanat çırpan bir martı, telefon kulübesinin hemen yanındaki tulumbanın kolunun üzerine kondu ve gagasıyla tüylerini ovuşturarak sakin sakin ona bakmaya koyuldu.

"Yanı başımda bir martı var, hemen telefon kulübesinin yanı başında, beni tanıyor gibi bakıyor."

"Ne diyorsun?.. Dinle, nerede buldun, ne anlattı?"

"Şimdilik anlatamam, martının biri kulak kabartıyor, casus olsa gerek."

"Saçmalama, neredesin, nerede buldun adamı?"

"Söyledim ya, iç limandayım. Tekne kiralanan kulüpte buluştuk ve kayıkla bir tur attık."

Corroda'nun sesi daha gizli bir havaya girdi, biri odasına girmiş olmalıydı. "Ondan sakınmalısın," dedi. "Kesinlikle güven duyma."

"Güvenden söz eden kim, yalnızca bana bir yol gösterdi, ben de onu izliyorum, bu hikâyeden haberi yok, ama belki bir şeyler bilen biri var, o da bana kim olabileceğini söyledi."

"Kimmiş?"

"Söyleyemeyeceğimi söyledim ya, telefonda konuşmak istemiyorum."

"Burada kimse seni duyamaz, benim telefonum güvenli, kim olduğunu söyle bana."

"Kusura bakma da, ad soyad falan verdiğini mi sanıyorsun? Adam çok uyanık, üstü kapalı konuştu benimle."

"O zaman sen de benimle üstü kapalı konuş."

"Anlayamazsın."

"Peki sen nasıl anladın?"

"Çünkü söz konusu kişi, benim yıllar önce rastlantı sonucu tanıştığım biri, bir müzisyen."

"Ne çalıyor?"

"Lütfen üsteleme Corrado, fazlasını söyleyemem."

"Zaten bu hikâye hiç hoşuma gitmiyor, sen de çok safsın, anlıyor musun? Bataklıktasın, nereye adım atarsan gömülme tehlikesiyle karşı karşıyasın."

"Kusura bakma Corrado, kapatıyorum, geç oldu. Ayrıca, martı da sıkıldı, telefon etmek istiyor, gagasıyla kızgın işaretler yapıyor."

"Hemen gel, gazetede seni bekliyorum, senin yüzünden eve daha geç döneceğim."

"Yarın belki, senin için uygun mu? Bugün, yorgunum, ayrıca akşama yapacak bir işim var."

"Dikkatli davranacağına dair söz vermeni istiyorum."

"Tamam, yarın telefonlaşalım."

"Dur bir dakika, seni ilgilendirebilecek bir şey öğrendim. Yargıç gömülmesine izin verdi. Olay rafa kaldırıldı."

15

Yirmi yıl önce *Tropicale*, Amerikalı denizcilerin takıldıkları, kuşku uyandıran ufak bir gece kulübüydü; şimdi adı *Louisiana* ve divanları ve masaların üzerindeki abajurlu lambalarıyla bir piyano-bara dönüşmüş. Giriş kapısının yanındaki yeşil kadife kaplı camekâna içecekler listesinin yanı sıra *'Piyanoda, Peppe Harpo'* ilanı asılmış.

Bu Peppe Harpo, Giuseppe Antonio Arpetti'den başkası değil, 1929'da Sestri Levante'de doğmuş, 1962'de büyük eliaçıklıkla uyuşturucu reçetesi yazdığı için, adı Tabip Odası'ndan silinmiş; üniversitede, öğrenci şenliklerinde piyano çalardı, yetenekli sayılırdı ve Erroll Garner'i kusursuz taklit edebilirdi. Rezaletten sonra *Tropicale*'de çalmaya başladı, içkisi beş yüz liretten dumanlı bir ortamda, mambolar ve türkücükler icra ediyordu, tuvaletlerin ilerisindeki imdat çıkışı, üzerinde neon bir levhanın *Pensione - Zimmer - Rooms* diye belirttiği bir kapıya çıkan birkaç basamağa açılıyordu. Günün birinde ortalıktan kayboldu, Amerika'ya gittiği söylendi, altı-yedi yıl sonra yeniden piyasaya çıktığında yuvarlak gözlükler takıyordu ve kırçıl bir bı-

yık bırakmıştı. Peppe Harpo, caz piyanisti olmuştu. Dönüşünün ardından *Tropicale, Louisiana* oldu. Kulübü satın aldığı, Amerikan orkestralarında çalarak çok para kazandığı anlatılıyordu. Köşeyi dönmesi inanılmayacak şey değildi, ama bunu piyano çalarak gerçekleştirmiş olabilmesi, çok insanda şüphe uyandırıyordu. Spino, uzak bir masaya kurulup bir cin tonik ısmarladı. Harpo *In a Little Spanish Town*'u çalıyordu; Spino gelişine kimsenin dikkat etmediği izlenimine kapılmıştı, ama içkisini hesap pusulasız getirdiler. Uzun süre tek başına, ağır ağır cin toniğini yudumlayıp eski parçaları dinleyerek oturdu. Saat on bire doğru Harpo ara verdi ve piyanonun sesi, banttan müziğe döndü. Harpo masaların arasından yaklaşırken, Spino onun yüzünde hem pişman, hem de kararlı bir ifade görüldüğü hissine kapıldı, sanki, 'Bana bunun dışında ne istersen sor, ama bunu sorma, söyleyemem,' der gibiydi. *Biliyor*, dedi içinden bir ses, *Harpo biliyor*. Bir an için Spino, yaptığının bilincinde sinsi bir gülümsemeyle, Kid'in çocukluk fotoğrafını, tek söz etmeden masanın üzerine koyma arzusuna kapıldı; bunun yerine Harpo'ya borcunu ödeme zamanının geldiğini söylemekle yetindi, açık yürekliliğini bağışlamalıydı, demek istediği, zamanında kendisinin yaptığı gibi, şimdi de Harpo ona birini bulmada yardım etmeliydi. Ses çıkarmadan dinlerken, Harpo'nun yüzünde, gerçekten hayrete düştüğü ifadesi okunuyordu; o zaman Spino aile fotoğrafını çıkardı.

"İşte bu," dedi çocuğu işaret ederek.

"Akraban mı oluyor?"

Spino başını iki yana salladı.

"Kim peki?"

"Bilmiyorum, benim öğrenmeye çalıştığım da bu zaten, adının Carlito olması mümkün."

Harpo kuşku dolu bakışlarla onu süzdü, bir tuzaktan ya da alay edilmesinden çekiniyor gibi. Aklını mı yitirmişti? Bu insanlar ellilerin giysilerine bürünmüşlerdi, eski bir fotoğraftı, bu çocuk bugün koca adam olmalıydı, hay kör şeytan.

"Çok iyi anladın," dedi Spino. "Şimdi kumral bir sakalı var ve saçları fotoğraftaki gibi sapsarı değil, koyu renk, ama yüzü çocuksu ifadesini koruyor, birkaç gün bende, buzda kaldı, onu tanımış olanlar susuyorlar, hiç izi yok, isimsiz bir telefon bile gelmedi, sanki hiç var olmadı, geçmişini siliyorlar."

Harpo, canı sıkkın bir havayla çevresine bir göz attı. Yan masada oturan bir çift, ilgiyle onları izliyordu. "Yüksek sesle konuşma," dedi. "Müşterileri rahatsız etmenin gereği yok."

"Dinle Harpo," dedi Spino. "İnsan görünümlerin ötesine gitme yürekliliğini bulamazsa, asla bir şey anlayamaz; insan nedenini bilmeden, yaşamı boyunca oyun oynamak zorunda kalır."

Harpo bir garson çağırıp içki ısmarladı. "Senin neyin oluyor peki?" diye sordu, alçak sesle. "Tanımadığın biri, senin için hiç önemi yok." Fısıltıyla konuşuyordu, canının sıkkın olduğu belliydi, ellerini sinirli sinirli sallıyordu.

"Ya sen?" dedi Spino, "Sen kimsin kendine göre? Günün birinde, buna yanıt aramaya niyet eder-

sen, sorular sorman, kimliğini yeniden kurman, eski çekmecelerini karıştırman, başkalarının tanıklığını toparlaman, oraya buraya dağılmış imleri bir araya getirmen gerektiğini biliyorsun. Her şey kapkaranlıktır, el yordamıyla ilerlemek gerekir."

Harpo, sesini daha da alçalttı ve deneyebileceği bir adres verdi, ama hiçbir şeyden emin değildi. Yüz ifadesi, borcunu kesinlikle ödediğini belirtiyordu.

16

Adı 'Da Egle' idi. Birinin söylediğine bakılırsa, eski bir *farinataia*, duvarlar beyaz fayanslarla kaplı ve arkasında küçük tahta bir fırının etrafında dört dönen Bayan Egle'in turta ve *farinate* servisi yaptığı çinko tezgâh var. Spino yuvarlak mermer bir masaya yerleşti, gri mahkûm önlüğü takmış, avurtları çökük bir garson kız, önceki müşterinin kırıntılarını toplamak için masayı silmeye geldi. Spino nohutlu bir turta ısmarladı ve verilen öğütlere uyarak *Resmi Gazete*'sini göze batacak bir yere bıraktı. Sonra da müşterileri gözleyip varsayımlarda bulunmaya koyuldu. Yan masada, alçak sesle konuşan ve ara sıra keskin kahkahalar koyuveren, olgun yaşta iki sarışın kadın oturuyor. Varlıklı bir görünümleri var, çarpıcı pahalı elbiseler giymişler; belki de kazançlarıyla iyi yatırımlar yapmayı becermiş iki orospu, şimdiyse saygıdeğer bir dış görünüşün ardında, eski meslekleriyle ilgili bir butik işletiyor ya da bir ticaret yapıyor olabilirler. Bir köşede, çok bol bir ceket giymiş bir delikanlı, kapağında, parmağıyla önündeki *farinata* tabağını azarlar gibi duran turuncu giysili şişko bir gurunun resmedildiği bir dergiye dalmış. Ayrıca, şen şakrak halli, ufak te-

fek bir ihtiyar var, siyaha boyalı saçları kötü kalite boyalarda zaman zaman rastlandığı gibi şakaklarda kızıla çalıyor, gözalıcı boyunbağı takmış, ayaklarında da kahverengi beyaz ajurlu ayakkabılar. Kaçakçı mı, pezevenk mi yoksa serüven şeytanına uymuş bir dul mu? Hepsi olası. Son olarak da tezgâha dayanmış sırık gibi bir adam. Bayan Egle'la laflıyor ve dişlerinin üst sırasındaki kocaman deliği ortaya çıkaracak şekilde gülümsüyor. At gibi bir profili ve briyantinden yapış yapış olmuş saçları var, ceketi kemikli bileklerini açıkta bırakıyor, ayağına da bir iş pantolonu geçirmiş. Bayan Egle'ın, bir şey vermeyi reddeder gibi bir hali var, ama herif de üsteleyip duruyor; sonunda kadın boyun eğmiş gibi bir havaya bürünüp tezgâhın bir köşesinde sadece dekormuş gibi duran tiridi çıkmış gramafona bir plak koyuyor. Gıcırtılı bir 78'lik; önce birkaç ölçü orkestra sesi yükseliyor, ardında da, plaktaki çizikle-rin boğduğu tiz bir ses. İnanılacak gibi değil, Rabagliati'nin söylediği *Il tango delle capinere* bu; sırık, garson kıza suç ortağı gibi bir işaret yapıyor, o da uysal, ama somurtkan bir havayla, müşterilerin dikkatini ânında çeken uzun adımlı bir tangoya bırakıyor kendini. Genç kız, yanağını, boyunun yetiştiği kadarıyla kavalyesinin göğsüne yaslıyor, ama yetkin bir tavırla onu dükkânın her yanına çekiştiren delikanlının güçlü adımlarına uyum sağlamakta güçlük çekiyor. Arkaya doğru bükülerek güzel bir figürle noktalıyorlar dansı ve herkes alkışlıy

Bu arada, guru resimli delikanlı, dalgın dalgın ayağa kalkmış, hesabını öder. Kafası düşüncelerle doluymuşçasına, kimselere bakmadan dışarı çıkar.

İki şişman sarışın makyajlarını tazelerken, filtreleri kırmızı lekeli sigaraları tablada tükenir. Sırıtarak dışarı çıkarken, Spino'yla gazetesine dikkat bile etmezler. O da gözlerini kaldırınca, şen şakrak ihtiyarın bakışıyla karşı karşıya gelir. Uzun uzun, derin derin bakışırlar ve Spino ellerinin terlediğini hisseder. Gazetesini katlar ve üzerine sigara paketini bırakır, ilk adımın ötekinden gelmesini bekleyerek. Kendi kendine bir şey yapması gerektiğini söyler, ama ne yapması gerektiğini bilemez. Bu arada, genç kız masayı toplamayı bitirir ve yere hafif nemli talaş dökmeye, boyundan büyük fırça süpürgeyle döşemeyi silmeye başlar. Bayan Egle, tezgâhın arkasında hesap yapmaktadır, sigara dumanı ve yanan odun kokusuyla havasızlaşan ortama sessizlik çökmüştür. Sonra yaşlı çapkın gülümser; hafif bir baş işareti ve kibar bir el hareketiyle, basmakalıp ve mekânik bir gülümsemedir bu. Spino, ortaya çıkmasına katkıda bulunduğu ikircilliği kavrar, yüzü hafifçe kızarır, rahatsız olur, sonra bu yere ve kendi budalalığına karşı için için bir öfkenin, bir itmenin kabardığını duyumsar. Bir el işaretiyle garson kızdan hesabı ister. Kız, ellerini önlüğüne silerek bıkkınlıkla yaklaşır. Kâğıt masa örtüsünün üzerinde hesabı çıkarır, üzerleri talaşla kaplı elleri şiş ve kızarıktır, una bulanmış iki parça et dilimi sanki. Küstah bir edayla ona bakar ve ifadesiz bir sesle, "Saçlarınız dökülüyor, yemekten sonra okumak saçları döker," diye fısıldar. Spino, şaşkın, kızı süzer, az önce duyduklarına inanamaz sanki. O olamaz, diye düşünür, olanaksız bu; gözlerini dikmeyi sürdüren bu küçük kıza karşı saldırgan davranma-

mak için kendini güç tutar. İfadesiz ve uzak ses tonunu koruyan kız, Vico Spazzavento'da saç ilacı satan bir aktardan söz eder.

17

Vico Spazzavento adı, çatlak duvarlar arasına sıkışmış bu küçük sokağa çok uygun düşüyor. Dar geçitleri aştıktan sonra sokağın içinde yutulup giden rüzgâr bir gökyüzü parçasının üzerinden ayrımsanan çamaşırları uçuşturuyor, bir güneş ışınının aydınlattığı, çöplerin üst üste yığıldığı bir köşede çevrintiler yaratıyordu; kuru yapraklar, gazeteler, bir naylon çorap.

Dükkân, kapısı bütün yellere açık bir mahzendi, bir kömürcünün mağarasını andırıyordu, üstelik, kapı krişindeki tabelada, "Baharat-Boya" yazmasına rağmen, hemen döşemenin üzerine kömür çuvalları bırakılmıştı. Kömürün yanı başındaki hasır bir sandalyenin üzerinde uyuklamakta olan ihtiyar bir adam ayağa kalktı. Önce Spino selam verdi, ihtiyar, "Günaydın," diye geveledi ağzının içinde ve tembel tembel, dalgın bakışlarla tezgâha dayandı.

"Saç losyonu sattığınız geldi kulağıma," dedi Spino.

İhtiyar yetkeyle yanıtladı, hafifçe tezgâhtan uzaklaştı. Spino'nun saçlarına baktı ve zolfex, katrancık gibi garip adlar taşıyan karışımların adlarını

sayıp döktü, sonra da bitkiler ve kökler; adaçayı, ısırgan, ışgın, ağaçkavunu. İlk bakışta, en uygununun ağaçkavunu olduğunu düşünüyordu, ama tabii saçları daha yakından incelemek gerekiyordu.

Spino, ağaçkavununun uygun gelebileceği karşılığını verdi, bilmiyordu, bu bitkinin erdemlerini tanımıyordu.

İhtiyar adam onu kuşkulu gözlerle süzdü, tel çerçeveli yuvarlak gözlükleri ve iki günlük sakalı vardı. Susuyordu. Spino, metanetini bozmamaya çalışarak sakin sakin saçlarının cinsini inceletmediğini, yalnızca dayanıksız olduklarını açıkladı, zaten kimyevi bir ürün değildi istediği, özel bir losyon arıyordu, 'özel' sözcüğünü üstüne basa basa söyledi, formülünü *yalnızca* onun bildiği bir losyon, güvenilir kişilerin öğütleri üzerine gelmişti, haber verilmemiş olması tuhaftı.

İhtiyar bir perdeyi araladı, Spino'ya beklemesini söyleyip ortalıktan yitti. Spino, içinde bir gaz ocağı ve yanık bir lamba bulunan küçük bir oda görebildi, ama ortalıkta kimsecikler yoktu. İhtiyar adam, birkaç adım ötede fısıldayarak konuşmaya başladı. Yaşlı olduğu kestirilen bir kadın sesi yanıt verdi. Sonra ikisi birden sustu. Ardından yeniden konuşmaya başladılar, çok alçak sesle konuştuklarından ne dediklerini anlamak olanaksızdı. Spino açılan bir çekmecenin gıcırtısını işitti, başkaca da çıt çıkmadı.

Dakikalar ağır ağır ilerliyordu, perdenin arkasından hiçbir ses gelmiyordu, sanki ihtiyar adamla konuştuğu kadın, onu budala gibi bekler bırakıp başka bir kapıdan çıkıp gitmişlerdi. Spino gürül-

tüyle öksürdü, bir sandalyeyi yerde sürerek çekti. İhtiyar perdeyi aralayıp kınayan bakışlarla onu süzdü. "Biraz sabredin," dedi. "Bir dakika daha lütfen."

Tezgâhın arkasından dolaşıp sokağa bakan iki kanatlı kapının sürgüsünü çekti. Sakınımlı bir şekilde hareket ediyordu, müşterisini inceledi, ufak bir puro yaktı ve dükkânın arkasındaki bölmeye döndü. Mırıltılar, daha öncekinden daha sık yeniden başladı. Dükkân, hemen hemen bütünüyle karanlığa gömülmüştü, parmaklıklı pencereye giren gün ışığı zayıflamıştı, duvarlar boyunca yerde duran kömür çuvalları da uykuya dalmış insan gövdelerine benziyordu. Spino kimliği bilinmeyen adamın da belki bu dükkâna gelmiş ve kendisi gibi yarı gölgede beklemiş olduğunu düşünmeden edemedi; belki ihtiyar onu tanıyordu, kim olduğunu, fikirlerini, amaçlarını biliyordu.

Nihayet, ihtiyar gülümseyerek ortaya çıktı, elinde, eczanelerde tentürdiyot satılan kahverengi şişelerden biri vardı, şişeyi özenle bir gazete kâğıdına sardı ve sessizce tezgâhın üzerinde Spino'ya uzattı. O da gözlerini ihtiyara dikti, duraksadı, belki de gülümsedi. "Yanılmamaya dikkat edin," dedi. "Önemli bir mesele bu."

İhtiyar adam, kapının sürgüsünü çekti, dönüp sandalyesine yerleşti ve yarım bıraktığı hesaplarına daldı. Ne dediğini işitmezden geldiği açıktı. "Şimdi gidin artık," dedi. "Kullanım şekli etiketin üzerinde yazılı."

Spino, şişeyi cebine koyup çıktı; ihtiyarı selamladı, adam da güzel koksun diye karışıma adaçayı

eklediğini söyledi; Spino, yeniden gülümsediği izlenimine kapıldı. Vico Spazzavento'da kimsecikler yoktu, zamanın nasıl geçtiğini anlamamıştı, her şey çabucak olup bitmişti, sanki geçmişteki bir olay birdenbire belleğinde çakmıştı.

18

Bekçiye, melek ve baykuşlu anıtı biliyor mu diye sordu; adam ziyaretçiye baktı ve düşünceye dalarmış gibi yaptı, ama afalladığı belliydi; sonunda, sırf rezil olmamak için, aradığının batı kanadındaki koridorda olması gerektiğini söyledi, sonra da gereksiz bilgi gösterisine girişerek toparladı. "İlk mezarlardan biri olmalı," dedi. "Romantizm döneminde, baykuş moda bir hayvandı." Spino, bekçinin gösterdiği yönde uzaklaşırken, adam arkasından mezarlığın saat beşte kapandığını ve içeride kapatılmamaya dikkat etmesi gerektiğini hatırlattı. "Hep içeride kalan birileri olur," diye ekledi uyarısını biraz yumuşatmak için.

Spino başıyla onayladı ve ortadaki kare biçimindeki alanları kesen asfalt yolu tırmanmaya başladı. Mezarlıkta hemen hemen kimse yoktu, kuşkusuz nedeni saatin geç olması ve gün boyu esen rüzgârdı. Siyahlara bürünmüş birkaç yaşlı kadın, temizledikleri mezarların çevresinde didiniyorlardı. En önemli yerlerinden birini bilmeden, bir kentte insanın ömrünü geçirebileceğinin farkına varması garipti. Bütün gezi kılavuzlarında betimlenen anıtlarla dolu bu mezarlığa hiç girmemişti. Bir

mezarlığı bilmek için, içinde kendi ölülerinin olması gerektiğini düşündü, onunkiler de burada değildi, başka yerde de değildiler ya; şimdi gezmesinin nedeni de bir ölünün sorumluluğunu almış olmasıydı, orada olmayan, geçmiş bir yaşamın anılarıyla bile bağlı olmadığı bir ölüydü bu.

Mezarların arasında başıboş gezinmeye koyuldu, dalgın dalgın en yeni gömüt taşlarını okuyarak; sonra merakı onu, içinde Risorgimento'nun büyük adamlarından birinin kalıntılarının bulunduğu ve alınlığı Tanrı ile vatan arasında yersiz bir bağ kuran Latince bir yazıtın bulunduğu, çirkin bir Neo-Klasik tapınağın merdivenlerine doğru itti. Sonra, ağırbaşlı bir sadelikteki küçük Neo-Gotik yapıların yanında, her tarafından oklar çıkan garip biçemli mezar taşlarının dikildiği doğu kanadının bir kısmını arşınladı ve bir zamanlar, bu bölgede kentin bütün önemli kişilerinin toplandığını fark etti; soylular, kraliyet senatörleri, amiraller, piskoposlar, ayrıca kan yerine sanın soyluluk kazandırdığı aileler vardı; armatörler, tüccarlar, ilk sanayiciler. Tapınağın kubbeli bölümüne bakarak dönüşümlerin büyük değişikliklere uğrattığı mezarın ilksel geometrisini kestirmek olasıydı. Buna karşın bu düzenlemenin ana ilkesi aynı kalmıştı; güneyde ve kuzeyde soylular bölgesi, kuzeyde ve batıda tüccar soyluların gömütleri, orta evleklerde, yer hizasında da halk konutları. Ayrıca, sığınakların bulunduğu, sınırları belirsiz bölgeler de vardı; tapınağın merdivenlerinin yakınında, insanseverlerle dolu bütün bir geçit gördü; yardımseverler, bilim adamları, farklı derecelerde aydınlar. Ölüm koreografi-

sinde, XIX. yüzyıl İtalyası'nın, yaşayanların sınıf ayrılıklarını ne kadar aslına bağlı kalarak yansıttığını saptamak şaşırtıcıydı. Bir sigara yakıp merdivenlerin tepesine çöktü ve düşüncelere daldı. Bir dizi beyaz basamağı her görüşünde olduğu gibi, *Potemkin Zırhlısı* geldi aklına, ayrıca faşizm döneminde oynamış ve dekorlarını beğendiği bir film. Bir an için, kendini de filmin bir sahnesinde oynuyormuş sandı, oturup düşüncelere dalmışken, bir yönetmenin görünmeyen bir kamera arkasında, merdivenlerin altından çekim yaptığını usundan geçirdi. Saatine baktı ve saatin henüz dördü çeyrek geçtiğini fark etti, demek ki buluşmasına daha on beş dakika vardı. Yürümeye başladı, anıtların başında durup yazıtları okuyarak batı geçidini tırmandı. Fındıkçı kadının başında, gözlerini ondan ayırmadan uzun süre kaldı. Kadının yüzü, halk adamı çehresine pek uygun düşmeyen, hoşgörüyü bütünüyle dışlayan bir gerçekçilikle resmedilmişti. Yaşlı kadının, heykeltıraşın karşısına, bayramlıklarıyla oturup poz verdiği belliydi; bir köylü kadını şalının altından, dantelli bluzu görülüyordu. Zarif bir etek, başka bir eteğin kalın katlarını örtüyordu, ayağına şıpıdıklar giymişti. Koluna, bundan böyle gururla ziyaretçileri seyreden bir heykele dönüşünceye dek bir sokağın köşesinde kımıldamadan sattığı fındıklardan yapılmış taçlar dolanmıştı. Az ileride, Ludovisi tahtının çirkin bir taklidi üzerindeki bir yazıtta, erdemli ve temiz yürekli kadın Matilde Giappichelli Romanengo'nun, daha otuzuna yeni varmışken, kocasını ve kızları Lucrezia ile Federiga'yı üzüntüye boğduğu belirtiliyordu. 2 Eylül 1886 yı-

lıydı ve "Ah, sevgili anamız, dualardan ve çiçeklerden başka ne sunabiliriz sana?" yazıtı, Bayan Matilde'nin gökyüzüne çıkmak için terk ettiği çarşafı dindarlıkla tutan iki küçük kızın yanında görünüyordu.

Melek ve baykuş süslü gömütü araya araya, yavaş yavaş geçeneği tırmandı. Herhalde *libeccio*'nun savurduğu, konacakmış gibi evleğin üzerinde dengede duran, yalnız bir martıyı fark etti. *Libeccio*'nun şiddetle estiği böylesine günlerde, martılara kentin göbeğinde bile sık rastlanır: Döküntülerle dolu su yolunu grup halinde aşar, sonra yiyecek arayışında, anakaranın üzerinde fır dönerler. Saat tam dört buçukta, Spino geçeneğin alçak duvarının üzerine, sırtı mezara dönük oturdu ve bir sigara tüttürdü. Geçenek ıssızdı, gömütlerin arasında da yaşlı kadınlar tek tük kalmıştı. Evleklerin ötesinde, servilere yakın bir yerde, bir haçın önünde derin düşüncelere dalmış gibi duran bir adam ilişti gözüne ve adamı izlemeye koyuldu. Adam hiç kımıldamadan, dakikalar ağır ağır geçti, sonra ayağa kalktı ve çabuk çabuk çıkışa doğru ilerledi. Spino çevresine baktı ve kimseyi göremedi. Saat şimdi beşe çeyrek kalayı gösteriyordu, o zaman bu garip buluşmaya kimsenin gelmeyeceğini anladı. Belki de kimsenin gelmemesi baştan kararlaştırılmıştı; yalnızca onun gelip gelmeyeceğini merak ediyorlardı, şimdi de, belki göremediği biri onu izliyor ve geldiğini saptıyordu. Bir çeşit sınamadan geçiriliyordu.

Martı hafifçe birkaç metre ötesine kondu ve mezarların arasında, evcil bir hayvan gibi, meraklı ve sakin havayla, aksak adımlarla yürümeye başla-

dı. Spino cebini karıştırdı, bulduğu şekerlemeyi çıkartıp attı; martı, başını sallayarak ve tüylerini keyifle kabartarak şekeri bir lokmada yuttu. Sonra, sıçramaya benzer kısa bir uçuşa geçti ve Birinci Dünya Savaşı'ndan kalma bir askerciğin omzuna yerleşti ve dingin bir havayla ona baktı. "Kimsin?" diye sordu Spino alçak sesle. "Seni kim gönderiyor? İç limanda da beni izliyordun, söyle, ne istiyorsun?"

Saat beşe iki dakika vardı. Spino çabucak ayağa kalktı, hareketinin canlılığı martıyı ürküttü, uçup yanlamasına merdivenlerin yanındaki evlere kadar süzüldü. Gitmeden önce, Spino melekle baykuşun süslediği gömüte son bir kez göz attı ve aklı buluşmada olduğundan, okumayı savsakladığı yazıtı okudu. O zaman, birinin yalnızca bu yazıtı okumasını istediği hissine kapıldı; buluşma da, ileti de buydu. Yabancı bir adın altında, kabartma bir süsün içinde, Grekçe bir söz vardı, yanında da çevirisi. *İnsanın gövdesi ölür, erdemi asla.*

Koşmaya başladı, adımlarının sesi tonozların altında yankılandı. Çıkışa vardığında, bekçi demir parmaklıklı kapıyı rayların üzerinden kaydırıyordu. Spino çabucak bir selam verdi ve, "İçeride bir martı kaldı," dedi. "Anlaşıldığı kadarıyla geceyi burada geçirmek istiyor." Adam karşılık vermedi, siperli kasketini çıkardı ve kel sayılabilecek kafasındaki saçları düzeltti.

19

İletiyi eve döndüğünde posta kutusunda buldu: Büyük harflerle bir yer ve saat belirten bir pusula.

Cebine sokuşturup eski binanın merdivenlerini tırmandı; kendi dairesine girerken, San Donato'nun çanı saat altıyı çaldı; terasın kapısına kadar koştu ve çan sesleri bütün eve yayılsın, içini doldursun diye ardına kadar açtı. Boyunbağını çıkardı, kendini bir koltuğa bıraktı ve ayaklarını küçük masanın üzerine uzattı. Bu durumda yalnızca çan kulesinin karaltısını, damdaki kayağantaşını ve bir parça ufku görebiliyordu. Boş bir kâğıt alıp büyük harflerle, "Ağlıyor mu? Hecuba onun nesi oluyor?" diye yazdı.

Kâğıdı pusulanın yanına koydu ve ikisinin arasındaki bağı düşündü. Corrado'ya telefon edip 'Corrado, bu dizeyi anımsıyor musun? Anlamını bütünüyle kavradım,' demek geçti içinden. Kımıldamadan telefona baktı, ne demek istediğini ona anlatamayacağını fark etti, dizeyi Sara'ya yazabilirdi, ama açıklama yapmayacaktı; kendinin de sezgisel olarak anladığı gibi, Sara da ağlayan oyuncunun (kimdi acaba?), farklı bir biçimde de olsa, kendini Hecuba'yla özdeşleştirdiğini anlardı. Olguların

güçle nasıl da yeniden meydana geldiklerini ve kendimizi nasıl da başkalarında görebildiğimizi düşündü. Ilık ve karşı konulmaz bir dalga bütün gövdesini sararmışçasına, bir ölüm döşeğini ve asla tutulmamış bir sözü anımsadı. Şimdi bu söz, ısrarla yerine getirilmeyi istiyordu ve bir anlamda, bu arayışta kendini gerçekleştiriyordu; bilinmeyen bir geometri gibi amansız bir mantığa uyan, farklı ve anlaşıldığı kadarıyla yersiz bir biçim; algılanabilen, ama ussal terimlerle veya basit bir niçinle dile getirilmesi olanaksız bir şey. Her şeyin mantıklı bir düzene sahip olduğunu, hiçbir şeyin rastlantı sonucu olmadığını düşündü; rastlantı, bizim olgular arasındaki gerçek bağı sezme yeteneksizliğimizdi; bizi çevreleyen şeyler arasında bağ kurmaktaki bayağılığımızı ve kibirliliğimizi kavradı. Çevresine bakındı ve sandığın üzerine konmuş testiyle pencere arasındaki bağı merak etti. Ortak tek bir noktaları yoktu, birbirlerine yabancıydılar, yalnızca yıllar önce, günün birinde bu testiyi satın aldığı ve pencerenin yanındaki sandığın üzerine yerleştirdiği için varlıkları usa yatkınmış gibi görünüyordu. Aralarında tek bağ, bu nesnelere bakan kendi gözleriydi. Ama testiyi satın alırken, başka bir şey, bir istenç elini yönlendirmiş olmalıydı; gerçek bağ, telaşla yapılmış ve çoktan unutulmuş bu devinimdeydi; bu devinimde her şey vardı, dünya ve yaşam ve bir evren.

Delikanlıyı düşündü ve sahne yeniden gözlerinin önünde canlandı; olaylar böyle olmuştu, biliyordu. Saklandığı yerden çıktığını ve ona ölümü getirecek kesin balistik hesabı belirleyerek, bile bile

merminin yörüngesine girdiğini görüyordu; bir suçun kefaretini ödemek ya da olaylar arasındaki basit bir bağı keşfetmek için atışın açışını hesaplarcasına, buz gibi bir kararlılıkla geçitte ilerlediğini gördü. Küçükken herkesin Carlito dediği, Carlo Nobodi böyle hareket etmişti: Bir bağ kurmuştu; olgular, onun aracılığıyla ağlarını örebilmişlerdi.

Üzerine, Hecuba hakkındaki soruyu yazdığı kâğıdı eline aldı ve bir mandalla terastaki çamaşır ipine astı, sonra da döndü, aynı yere oturup onu izlemeye koyuldu. Kâğıt rüzgârlı havada bir bayrak gibi dalgalanıyordu, bastıran gecede açık renkli ve hışırdayan bir leke. Uzun uzun seyretmekle yetindi, yarı gölgede çırpınan kâğıtla karanlıkta yavaş yavaş yiten ufuk çizgisi arasında yeni bir bağ kurarak. Ağır ağır ayağa kalktı, büyük bir yorgunluk içini kaplamıştı; bu sakin ve sessiz yorgunluk, çocukluğunda olduğu gibi, onu elinden tutup yatağına götürdü.

Gece bir düş gördü. Yıllardır, uzun yıllardır görmediği bir düştü bu. Kendini hafif ve temiz yürekli hissettiği bir çocukluk düşüydü; düşlerken, garip bir şekilde bu düşe yeniden kavuştuğunun bilincine vardı, bu da yürek temizliğini daha da arttırdı, özgürleşmek gibi.

20

Bütün gün, kitaplarını düzene soktu. Bir evde toplanabilen gazete ve kâğıdın sayısı inanılacak gibi değildi; yıllar boyu biriktikleri divanı ve köşe bucağı boşaltarak yığın yığın kâğıt attı. Bir sürü çekmece dibini de derleyip topladı, tembellikten veya geçmişimize bağlı nesnelerin neden oldukları bu tanımlanmaz acıyı hissetmemek için, bir türlü atmaya katlanamadığımız eski püskü şeyden, işporta malından da kurtardı yakasını. İşini bitirdiğinde, ev değişmiş gibiydi, Sara'nın hoşuna giderdi kesinlikle, zavallı bu dile sığmaz dağınıklığa o kadar uzun süre katlanmıştı ki. Akşam, ona bir mektup yazdı; randevusuna giderken, yolda postaya vermek üzere pulunu yapıştırdığı bir zarfa koydu. Sonra Corrado'ya telefon etti, karşısında yalnızca telesekreteri buldu. Telefonu kapattı, çünkü kaydedilmiş sesin ondan istediği iletiyi bırakacak gücü kendinde bulamadı; ardından, bir cümle tasarlayıp yeniden numarayı çevirdi. "Selam Corrado," dedi. "Ben Spino. Sadece bir merhaba demek ve seni sevgiyle düşündüğümü söylemek için aramıştım." Ahizeyi yerine bıraktığında, yıllar önceki bir günü anımsadı ve bir daha telefon etti ve "Corrado, yine ben, *Piknik* fil-

mini seyretmeye gittiğimiz ve birlikte Kim Novak'a âşık olduğumuz günü anımsıyor musun?" dedi. Ancak telefonu kapattıktan sonra, saçmaladığının farkına vardı, ama geri dönüşü yoktu. Belki de Corrado bunu gülünç bulmaz, diye geçirdi aklından; sadece telesekreterinde bu sözcükleri bulduğu için şaşırır.

Yemek saatinde, kimbilir ne zamandır buzdolabında sakladığı bir ton balığı konservesi ve Portolu ananasla hafif bir yemek hazırladı kendine. Gece bastırdığında, ışığı yakmadan radyoyu açtı ve pencereden limanın ışıklarına bakarak karanlıkta sigarasını tüttürdü. Kendini zamanın akışına bıraktı, karanlıkta radyo dinlemek hoşuna gidiyordu, bu ona hep bir uzaklık hissi vermişti. Sonra, San Donato'nun çan kulesi on biri çaldığında, Spino kendine geldi ve mum aydınlığında bulaşığı yıkayıp mutfağı toplamaya gitti, elektrik ışığının şiddetinden çekiniyordu. On bir buçukta dışarı çıktı, kapısını kilitledi ve anahtarı, Sara'nın her zaman bıraktığı yere, koridordaki saksının altına koydu.

Mektubu, gazete bayiinin yakınındaki kutuya attı. Vico dei Calafati'ye sapıp kıyıyı izleyen yola kadar merdivenleri indi. Limandaki *trattoria*'lar kapanmaya başlamıştı; beline kadar gelen kauçuk çizmelerine gömülmüş ufak tefek bir ihtiyar, balıkçı tezgâhını hortumla sulayarak yıkıyordu. Deniz istasyonuna kadar Ripa'nın kemerlerini arşınladı, sonra caddeyi aşıp yolunu, katrandan kurtulmayı başarmış tramvay raylarını parmaklıklara dek izleyerek sürdürdü. Bir gece bekçisi mobiletine binmiş onun yönünde iniyordu, yanından geçerken iyi ak-

şamlar diledi; Spino adamın uzaklaşmasını bekledi, sonra da gümrüğün koca parmaklıklarının yanında duran turnikeden geçerek liman alanına girdi. Gümrükçülerin binasında hâlâ ışık vardı. Görülme tehlikesine girmemek için, konteynerlerin arasındaki kısa bir dolambaca dalarak kestirmeden ilerledi, maliyenin motorlu teknesinin demirli durduğu bir iskelede yürüdü ve ticaret limanının dalgakıranına vardı. Pamuk balyalarıyla tıklım tıklım dolu Eski Dalgakıran'ı geçip kalafat havuzlarının önünde durdu. Önünde, insan varlığından tek iz yoktu; ışıkların hepsi arkasında kalmıştı; demirlenmiş bir geminin ve deniz istasyonunun iki penceresinin ışıkları. Kıyı yolunun üzerinde, sağda asılı trafik lambasını işaret noktası olarak alıp beş yüz metre kadar daha ilerledi. Bir kibrit alevinde, izlemesi gereken güzergâhı bir daha okudu, sonra kâğıdı buruşturup suya attı. Metal köprülerin yapısı altındaki hangarın karaltısını seçti; su kıyısındaki demirden bir merdivenin üzerine oturup bir sigara tüttürdü. San Donato'nun çan kulesi geceyarısını çaldı. Karanlığa gömülmüş denize ve ufuktaki belli belirsiz ışıltıya bakarak birkaç dakika daha oyalandı. Hangara varabilmek için dağınık bir biçimde iskeleye bırakılmış dev gibi konteynerlerin çevresini dolaşması gerekti. Meydan, sanki her adımda kaçmak istermiş gibi duran gövdesinin dört gölgesini dört yöne yansıtan sarı sis lambasıyla aydınlatılmıştı. Lambaların zayıf ışığıyla hafif aydınlanmış kenarı izleyerek hangarın arkasına çıktı. Kapının tokmağında, iki halkadan kaydırarak çıkardığı, asma kilitsiz bir zincir vardı. Kanadı yarı açtı, uzun bir

ışık demeti karanlığı kesti ve üst üste yığılmış sandıkların üzerinde dik açı yaparak kırıldı. Ondan istendiği gibi, kesin ve belirgin bir şekilde, üç kere öksürdü, ama hangarın içinden hiçbir yanıt gelmedi. Işık çizgisinden devinimsiz durdu ve yeniden öksürdü, karşılık yoktu.

"Benim," dedi alçak sesle. "Geldim."

Biraz daha bekleyip daha yüksek sesle yineledi: "Benim, geldim işte." İşte o zaman, o yerde kimsenin olmadığından kesinlikle emin oldu. Elinde olmadan, önce alçak sesle, sonra kahkahalarla gülmeye başladı. Arkasına döndü, kendinden birkaç metre ötede ışıldayan suya baktı ve karanlıkta ilerledi.

NOT

Bir kitap bir kente, özellikle soğuk bir kışa ve bir pencereye çok şey borçlu. Yazmak bana aşırı bir neşe sağlamadı. Yine de, insanın yaşlandıkça, daha çok kendi kendine gülme eğiliminde olduğunu fark ettim; bu bana, daha düzenli, bir anlamda kendine yeten bir güldürü yolunda bir gelişme gibi görünüyor.

Spino adını ben uydurdum, sonra da bağlandım. Kimileri, bu adın, sevdiğimi yadsımadığım filozof Spinoza'nın kısaltılmışı olduğunu fark edecekler; ama kuşkusuz başka anlamlara da geliyor. Hiç değilse, Spinoza'nın Sefardim olduğunu, bu yüzden de ufuk çizgisini bakışında taşıdığını belirtelim. Doğrusu, ufuk çizgisi geometrik bir yerdir, çünkü bizimle birlikte yer değiştirir. Büyü olsun diye, yarattığım kişinin o noktaya varmış olmasını isterdim, çünkü o da ufuk çizgisini bakışında taşıyordu.

Antonio Tabucchi

UFUK ÇİZGİSİ

Ufuk Çizgisi, çağdaş İtalyan yazar ***Antonio Tabucchi***'nın bir gerilim romanı. Romanın kahramanı *Spino*, İtalya'nın bir liman kentinde, morgda görevlidir. Getirilen cesetleri, özelliklerine göre sınıflandırıp bir deftere kaydeden *Spino*'nun, cesetlerle arasında duygusal bağlar kurmak gibi garip bir özelliği vardır. Ama bir gece getirilen ceset, her şeyi değiştirir. Öldürülen bu delikanlıyı kimse arayıp sormaz. Delikanlıyı kendi gençliğine benzeten *Spino*, onun yaşamını merak eder. Delikanlıyı tanıyabileceğini umduğu birtakım insanları bulur, onlara sorular sorar. Ardından da, kimden olduğu bilinmeyen yanıtlar gelmeye başlar. Beklenmedik yerlerde *Spino*'ya randevular verilmeye başlanır. *Spino*, delikanlının başına gelenleri yavaş yavaş anlamaya başlamıştır, ama çözümün beklediği yerde karşısına çıkmayacağını da fark etmiştir. Sıranın artık kendisine gelmekte olduğunu sezmektedir. *Spino*, her insanın kendi içinde bir bilmece olduğunu, kendini keşfetmek istiyorsa her şeyi yeni baştan kurması, eski defterleri karıştırması, başkalarının tanıklığına başvurması, yitik izleri sürmesi gerektiğini anlayacaktır. Kendi gizini açığa kavuşturmak isteyen *Spino*'nun, özdeşleştiği 'öteki'nin peşine düşerek kendi yazgısının izlerini sürmesi gerekecektir. ***Antonio Tabucchi***'de sık sık görüldüğü gibi, ***Spino***'nunki de bir içsel arayış, nesneler arasındaki bağların bir derlenmesidir. ***Antonio Tabucchi***, '*Kurbanın değil, araştıranın kimliği üzerine, olmayan bir romanın hikâyesi*' olarak adlandırıyor bu ilginç romanını.

Kapaktaki fotoğraf: NANCI KERBY

ISBN 975-07-0004-X

9 789750 700040

http://www.canyayinlari.com

KDV İÇİNDEDİR